

UPPSALA
UNIVERSITET

CESAR – Centrum för socialt arbete

Socionomprogrammet, termin 6

Kandidatuppsats (15 hp)

Vårterminen 2019

Vågar jag be socialtjänsten om hjälp?

En kritisk diskursanalys av medias beskrivning av socialtjänsten

Nora Broman & Sanna Sättare

Handledare: Daniel Nilsson Ranta

Examinator: Stina Fernqvist

2019-05-24

Tack

Tack Daniel.

Titel: Vågar jag be socialtjänsten om hjälp?

Författare: Nora Broman och Sanna Sättare

Antal ord: 17 219

Sammanfattning

Socialtjänsten uppmärksammas i samband med individfall i såväl tidningar och sociala medier som television och radio. Medias granskande roll är central när det gäller en enskild individs upplevelse av statens agerande. Sällan har socialtjänsten möjlighet att bemöta kritik som framförs i media med tanke på den starka sekretess som myndigheten omfattas av. Studiens syfte är att undersöka på vilket sätt media beskriver socialtjänsten i medialt uppmärksamade fall under olika tidsperioder samt undersöka om det går att utläsa en förändring i beskrivningen av socialtjänsten över tid. De teoretiska utgångspunkterna för studien vilka hjälper till att besvara syftet är Norman Faircloughs kritiska diskursanalys, dagordningsteori samt Ulrich Becks teori om risksamhället. Kritisk diskursanalys används även som metod. Studiens resultat visar att medias beskrivning av socialtjänsten främst är negativ. Media spelar en roll i att porträttera socialtjänsten på ett negativt sätt och bilden överförs till allmänheten. Över tid förändras beskrivningen av socialtjänsten och blir än mer negativ. Resultatet förstås bland annat som att vi lever i ett risksamhälle.

Nyckelord: *Socialtjänst, media, kritisk diskursanalys*

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

I. INLEDNING	5
1.1 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	6
1.2 DISPOSITION	6
2. TIDIGARE FORSKNING	6
2.1 SÖKPROCESS	6
2.2 MEDIAS BESKRIVNING AV SOCIALT ARBETE, SOCIALTJÄNST OCH SOCIALARBETARE	7
2.3 ALLMÄNHETENS UPPFATTNING OM SOCIALT ARBETE OCH SOCIALARBETARE	9
2.4 SOCIALARBETARES UPPFATTNING OM MEDIA	9
2.5 SAMMANFATTNING AV FORSKNINGSFÄLTET	10
3. TEORI OCH VETENSKAPSFILOSOFISK ANSATS	11
3.1 VETENSKAPSFILOSOFISK ANSATS: SOCIALKONSTRUKTIVISM	11
3.2 FAIRCLOUGHS KRITISKA DISKURSANALYS	11
3.2.1 Faircloughs tredimensionella modell	12
3.3 DAGORDNINGSTEORI	13
3.4 RISKSAMHÄLLE	14
3.5 TEORIDISKUSSION	15
4. FORSKNINGSMETOD	16
4.1 METODVAL	16
4.2 URVAL	17
4.3 DATAINSAMLING	18
4.4 ANALYSMETOD: KRITISK DISKURSANALYS	18
4.5 TROVÄRDIGHET, ÖVERFÖRBARHET, PÅLITLIGHET OCH KONFIRMERING	20
4.6 ETISKA ÖVERVÄGANDEN	20
4.7 METODDISKUSSION	21
5. RESULTAT OCH ANALYS	22
5.1 HUR SOCIALTJÄNSTEN BESKRIVS	22
5.1.1 1997-1998: Socialtjänstens bristfälliga bedömningar och felaktiga beslut	22
5.1.2 2007-2008: Den oansvariga socialtjänsten	24
5.1.3 2014-2015: Den inkompetenta socialtjänsten gör ingenting	25
5.1.4 En negativ beskrivning överförs till allmänheten	28
5.2 BESKRIVNINGEN AV SOCIALTJÄNSTEN FÖRÄNDRAS ÖVER TID	30
6. DISKUSSION	32
6.1 SUMMERING	33
6.2 RESULTAT I RELATION TILL TIDIGARE FORSKNING OCH METOD	33
6.3 SOCIALTJÄNSTENS LEGITIMITETSKRIS STÄLLER KRAV PÅ FÖRÄNDRING	34
6.4 SLUTSATS OCH IMPLIKATION FÖR SOCIALT ARBETE	35
7. REFERENSER	37
BILAGA 1 - MATERIAL	41

I. INLEDNING

Året är 1997 och ett ungdomsgäng sätter skräck i en svensk stad genom att begå brott efter brott. Som påföljd skickas ungdomarna iväg på kontroversiella behandlingsresor. Socialtjänstens agerande hamnar i fokus och insatserna ifrågasätts (Dagens Nyheter, 1998, 12 mars). 10 år senare, år 2007, skjuter en medelålders man med ett hagelgevär mot två tonåringar på sin egen tomt. Tonåringarna har under en längre tid trakasserat mannens funktionsvarierade son. Socialtjänstens handlande i fallet ifrågasätts (Dagens Nyheter, 2007, 14 november). År 2014 mördas en 8-årig flicka efter en tids våldsutsatthet och hennes morbror och morbrors fru döms senare för mordet. Socialtjänsten har uppmärksammats om flickans situation ett flertal gånger innan hon avlider och efter flickans död riktas stor kritik mot myndighetens arbete (Dagens Nyheter, 2014, 3 maj; Dagens Nyheter, 2014, 4 maj).

Socialtjänsten hanterar årligen mängder av ärenden (Socialstyrelsen, 2017) och inte sällan ansvarar en socialsekreterare ensam för 50 ärenden (Göteborgs Stad, 2015). Dock är det oftast i uppmärksammade fall, likt ovan beskrivna, som socialtjänstens arbete uppmärksammas i media. Rapportering av sådana fall sker i dags- och kvällstidningar såväl som i tv och sociala medier. Precis som i exemplen ovan ifrågasätts och kritiseras ofta socialtjänsten. Carmona (2011:14) beskriver att det är just medialt uppmärksammade fall som ofta får representera socialtjänsten, eftersom de skapar debatt och riktar uppmärksamhet mot socialtjänsten.

Medias granskande funktion är central i ett demokratiskt samhälle, vilket särskilt gäller myndigheter. De senaste decennierna har medial rapportering gjorts mer lättillgänglig än tidigare med anledning av bland annat den tekniska utveckling som skett. Därmed kan tänkas att media har fått ett större inflytande än tidigare. Men hur media beskriver verkligheten är inte den enda definitionen av verkligheten och medias rapportering kan därmed inte sägas vara objektiv. Den mediala rapporteringen grundas i aktiva val om vad som ska skrivas och hur fenomenet som beskrivs ska framställas, vilket också innebär att medias beskrivning av ett uppmärksammat fall visar *en* definition av händelsen. Därmed blir skildringen delvis onyanserad (Andersson, 2004:26). Socialtjänsten som ofta ifrågasätts kan omöjligt bemöta den mediala kritik som framkommer i uppmärksammade fall, med tanke på den hårda sekretess myndighetens arbete omfattas av. Med anledning av sekretessen som genomsyrar socialtjänsten kan tänkas att journalister får fritt spelrum i beskrivningen av socialtjänstens arbete. Media har en avgörande roll i att förmedla en definition av vad som är ett problem, vilket i förlängningen påverkar hur allmänheten uppfattar ett visst fenomen eller händelse (McCombs, 2004:23–27).

När medias granskande funktion, dess strävan efter konsumenter samt inflytande över vilken information som allmänheten får, möter socialtjänstens krav på välgrundade beslut och sekretess, uppstår en krock mellan två motstridiga intressen. Dessa oförenliga intressen blir svårhanterliga i uppmärksammade fall där socialtjänsten har en central roll. Som ovan skrevs tenderar socialtjänsten att representeras av skandaler som uppmärksammas medialt. Att media innehar en position där de påverkar allmänhetens uppfattning, samtidigt som rapporteringen är onyanserad och socialtjänsten inte kan uttala sig, kan tänkas leda till att allmänhetens bild av socialtjänsten vilar på ofullständiga och ensidiga beskrivningar.

En stor del av allmänheten kommer inte i kontakt med verksamma socionomer inom socialtjänsten och det blir då medias beskrivning som allmänheten till stor del baserar sin uppfattning om socialtjänsten på. I takt med förändringar i medielandskapet har medias roll vuxit sig starkare. Utifrån detta finner vi det intressant att studera vilka beskrivningar av socialtjänsten som råder och som dominerat över tid.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka på vilket sätt media beskriver socialtjänsten i medialt uppmärksammade fall under olika tidsperioder samt undersöka om det går att utläsa en förändring i beskrivningen av socialtjänsten över tid. Syftet kommer att besvaras med hjälp av följande frågeställningar:

- Hur beskrivs socialtjänsten av media i medialt uppmärksammade fall?
- Förändras medias beskrivning av socialtjänsten i medialt uppmärksammade fall över tid, och i så fall hur förändras beskrivningen?

1.2 Disposition

Efter detta inledande kapitel som redogör för syfte och frågeställningar följer kapitel 2 om tidigare forskning, i vilket det rådande kunskapsläget inom forskningsfältet presenteras. Därpå följer kapitel 3 om teoretiska perspektiv och vetenskapsfilosofisk ansats och kapitel 4 om forskningsmetod. I kapitel 5 behandlas resultat och analys och i kapitel 6 förs avslutningsvis vår diskussion. Slutligen presenteras referenslista och bilagor.

2. TIDIGARE FORSKNING

I följande kapitel redogörs för det rådande kunskapsläget inom det forskningsfält vår uppsats positionerar sig inom. Innan vi återger tidigare forskning presenterar vi först hur vi har gått tillväga för att finna studierna inom fältet.

2.1 Sökprocess

Sökningen av tidigare forskning har gjorts i Uppsala universitetsbiblioteks databas, Sociological Abstracts och Libris, då dessa databaser ständigt uppdateras och tillsammans täcker majoriteten av såväl nationell som internationell forskning och kan tillhandahålla artiklar, avhandlingar och böcker inom vårt forskningsfält. Vid en första sökning användes följande sökord: *“socialt arbete”*, *media* och *socionom*. För att generera internationella studier översattes sökorden till engelska, där vi således gjorde sökningar på *“social work”*, *media* och *“social worker”*. Vi fick ett omfattande antal sökträffar men endast ett fåtal träffar som var relevanta för vår uppsats. Vi önskade därmed specificera vår sökning och använde då även följande sökord: *socialtjänst*, *“kritisk diskursanalys”*, *konstruktion*, *tidning*, *massmedia*, *allmänhet*, *sambälle* och *uppfattning*, vilket på engelska översattes till *“social services”*, *“discourse analysis”*, *construction*, *newspaper*, *“mass media”*, *public*, *attitude*, *opinion* och *perception*. Olika kombinationer av samtliga sökord gav flera hundra tusen träffar där majoriteten inte var relevanta i relation till vår studie. För att avgränsa sökningen valdes samhällsvetenskapliga ämnesspecifikationer, publiceringsår från 1990 samt peer reviewed-granskning. Under sökprocessens gång har vi breddat

våra sökningar, genom att söka studier inom även medie- och kommunikationsvetenskap. Urvalet av tidigare forskning har baserats på våra frågeställningar, vilket Bildtgård och Tielman (2008:17ff) nämner är en nödvändig del i arbetet med att finna relevant tidigare forskning. Även om vi har behövt göra ett urval utifrån sökträffarna har vi haft svårigheter att hitta forskning som har en direkt relevans för vårt ämne, vilket tyder på att forskningsfältet inte är väl utforskat. Att vi delvis har haft svårt att hitta tidigare forskning som undersöker hur media beskriver socialtjänst kan tänkas förklaras med hjälp av Cordoba (2017) som skriver att det finns en relativt stor frånvaro av socialt arbete i media, vilket kan ha påverkat forskares möjlighet att studera fenomenet.

Då vårt forskningsfält är smalt har vi som ovan beskrivits valt att gå till angränsande fält och begrepp, vilket får till följd att forskningen berör socialt arbete, socialtjänst och socialarbetare. Likväl har vi valt att inkludera forskning som studerat olika sorters medier, inte endast dagstidningar vilket är vad vår studie berör. Samtliga studier motiveras av studiens syfte, att undersöka på vilket sätt media beskriver socialtjänsten i medialt uppmärksammade fall under olika tidsperioder samt undersöka om det går att utläsa en förändring i beskrivningen av socialtjänsten över tid. Genom denna litteraturöversikt kan vi se hur forskningsfältet delar sig i tre olika riktningar, vilka nedan presenteras. Riktningarna är *Medias beskrivning av socialt arbete, socialtjänst och socialarbetare*, *Allmänhetens uppfattning om socialt arbete och socialarbetare* samt *Socialarbetares uppfattning om media*.

2.2 Medias beskrivning av socialt arbete, socialtjänst och socialarbetare

Ett flertal studier har undersökt medias beskrivning av socialt arbete, socialtjänst och socialarbetare. Det återfinns både positiva och negativa porträtteringar av socialt arbete i media (Aldridge, 1990). Andersson och Lundström (2004), som har studerat fem svenska dagstidningars rapportering av socialt arbete relaterat till barn, styrker att det finns en blandning av positiva och negativa porträtteringar. Andersson och Lundström (2004) finner att 38 % av artiklarna rapporterar positivt om socialt arbete, 25 % av artiklarna rapporterar negativt och 37 % av artiklarna rapporterar neutralt eller likvärdigt positivt och negativt. Även i andra medier än dagstidningar är beskrivningen av varierande karaktär. Henderson och Franklin (2007) har studerat hur socialarbetare beskrivs i brittisk television och redogör för att socialarbetare porträtteras som empatiska och förtroliga, men även byråkratiska i negativ bemärkelse. Även Valentine och Freeman (2002), som studerat hur socialarbetares porträtteras i filmer, är av samma mening. Deras studie visar att socialarbetare beskrivs stötta utsatta grupper att få sin röst hörd men även beskrivs som omedgörliga.

Vissa internationella studier pekar på att media framför en tydligare negativ beskrivning av socialt arbete, socialtjänst och socialarbetare. Gaughan och Garretts (2011) studie visar att irländsk socialtjänst i tidningar skildras som en mycket auktoritär organisation som ständigt tvingas utstå påfrestningar i form av minskade resurser. Edmonson och King (2016) har studerat andra medier då de studerat hur socialt arbete och socialarbetare beskrivs i brittisk film och television, men instämmer att det förekommer en mer negativt vinklad beskrivning. Författarna menar att film och tv bidrar till att förmedla en mycket förenklad bild av professionen där fokus ofta hamnar på socialarbetare i rollen av att splittra familjer genom att separera barn från föräldrar. Studier av Gaughan och Garrett (2011) och Edmonson och King (2016) tyder på att socialt arbete, socialarbetare och socialtjänst porträtteras negativt i både verklighet och fiktion. Dessa studier skiljer sig åt huruvida de studerar en medial beskrivning som är verklighet eller fiktion, men att forskningsresultaten är eniga visar ändå att den negativa beskrivningen är vidsträckt.

Cordoba (2017) skriver att det finns relativt stor frånvaro av socialt arbete i media. Rapporteringen rör främst uppmärksammade individfall, men är sällan huvudämnet i en artikel (Cordoba, 2017). Flera forskare har gjort studier som utgår från ett individuellt fall, inte sällan barnmisshandelsärenden, som skapat stor uppmärksamhet och diskussion i media. I fall som lett till medial uppmärksamhet kan utläsas att det är en negativ ton i beskrivningen av socialtjänsten eller socialarbetarna (Douglas, 2009; Warner, 2013, 2014; Mendes, 2001; Ayre, 2001). Ayre (2001) har studerat uppmärksammade barnmisshandelsärenden som lett till barns död, där engelska socialarbetare i media beskylls vara ansvariga för barnens död på grund av sitt agerande eller sin passivitet. Även Mendes (2001), som studerat medias framställning av barnmisshandelsfrågor, beskriver att media har ett konservativt förhållningssätt i beskrivningen av barnmisshandelsärendena där de attackerar socialarbetare och riktar stark kritik mot dem. Warner (2013, 2014) har publicerat två studier om ett uppmärksammat barnmisshandelsfall i Storbritannien där barnet avled till följd av sina skador. Warner (2013) har då studerat tidningsartiklar i anslutning till händelsen, där misstro och kritik riktades mot ansvarigt socialkontor. Socialarbetarna, som följt alla regler, framställdes vara kallhjärtade byråkrater. I likhet med vad Ayre (2001) tidigare presenterat sågs de också som skyldiga till barnets död. I den andra studien tar Warner (2014) avstamp i den politiska diskussion som följde nyhetsrapporteringen om händelsen. Warner redogör för relationen mellan politiker och press i relation till det uppmärksammade fallet samt nämner de reformer och förändringar inom socialt arbete som följde. Bland annat nämns att den fientliga mediebevakningen inte slutade förrän de socialarbetare och den socialchef som arbetat med ärendet slutligen sades upp. Precis som Warner har flera forskare sett en koppling mellan medialt uppmärksammade fall och politiska diskussioner som öppnar upp för förändringar i det sociala arbetet gällande barn. Ett exempel är Douglas (2009) som skriver att nyhetsrapportering hör ihop med ny, skyddande lagstiftning i USA samt Ayre (2001) som beskriver att det efter uppmärksammade skandaler dels utvecklats detaljerad praxis för att motverka att det sker igen, dels utkommit rekommendationer för hur myndigheter ska agera.

Tidigare studier visar att olika fält inom det sociala arbetet beskrivs olika i media. Socialt arbete relaterat till barn har visat sig porträtteras mer negativt än socialt arbete inom andra fält (Aldridge, 1990; Franklin, 1998). Det finns även en skillnad mellan hur lokal och nationell media rapporterar om socialt arbete (Aldridge, 1990; Andersson & Lundström, 2004). Positiva rapporteringar av socialt arbete och socialtjänst går oftare att finna i lokaltidningar än i rikstidningar, vilket inte Aldridge eller Andersson och Lundström lyckats svara på varför. Svallfors (1995) skriver att det finns skillnader i hur kvälls- respektive morgontidningar skriver om socialt arbete. Inte heller dessa skillnader har förklarats av Svallfors. Artiklar som berör välfärdspolitiska frågor, där socialt arbete inkluderas, publiceras mer frekvent i morgontidningar än i kvällstidningar. Det har även påvisats att det kan skilja mellan hur media i olika nationer rapporterar om sin respektive nationella socialtjänst. Exempelvis framställer amerikansk press socialt arbete i USA som mer positivt än hur socialt arbete i Storbritannien beskrivs av brittisk press (Reid & Misener, 2001).

I detta avsnitt framkommer att beskrivningen av socialtjänsten är komplex och innefattar både positiva och negativa skildringar, oavsett medial aktör och verklighet eller fiktion. När media beskriver socialtjänsten i relation till medialt uppmärksammade fall, oftast barnmisshandelsärenden, är tonen övervägande negativ och stor kritik riktas mot socialarbetare. Medias riktade uppmärksamhet kring barnärenden leder ofta till politisk debatt och förändrad

lagstiftning. Vissa skillnader i beskrivningen kan utläsas mellan länder samt huruvida det är en lokal respektive nationell tidning eller kvälls- eller morgontidning.

2.3 Allmänhetens uppfattning om socialt arbete och socialarbetare

Hur allmänheten uppfattar socialt arbete och socialarbetare är inte ett särskilt utforskat område. Studier har visat att det finns relativt stor kunskap hos allmänheten om vad socialarbetare gör och vad professionen innebär (Knežević & Butler, 2003; Staniforth, Fouché & Beddoe, 2014). Det finns en optimism i allmänhetens uppfattning om socialt arbete och merparten av allmänheten uppfattar professionen som positiv (LeCroy & Stinson, 2004). Knežević och Butler (2003) skriver även att professionen uppfattas som viktig. Det arbete som socialarbetare utför ses främst som positivt, en uppfattning som förstärks av att en majoritet skulle uppmuntra sitt barn/familjemedlem till att bli socialarbetare. Detta trots medvetenhet om socialarbetares höga stressnivå, låga löner och hårda jobb (Staniforth, Fouché & Beddoe, 2014). Kaufman och Raymond (1996) instämmer i att allmänhetens uppfattning om yrkets innebörd är relativt hög, men konstaterar samtidigt att attityderna mot socialarbetare är negativa. För att motverka den negativa bilden av socialt arbete föreslår författarna utbildning om socialt arbete och socialarbetarprofessionen. LeCroy och Stinson (2014) instämmer med Kaufman och Raymond (1996) gällande utvecklingspotentialen i att öka allmänhetens kunskap om vad socialt arbete och professionen socialarbetare innebär.

Kagans (2015) studie, där allmänhetens uppfattning och attityd mot socialarbetare i Israel undersökts, beskriver en viss ambivalens i attityden gentemot socialarbetare. Respondenterna ansåg att kritiska uttalanden om socialarbetare sågs som förenklade i relation till det sociala arbetets komplexitet och etiska svårigheter. Dock graderades professionen lägre i jämförelse med andra yrken och det fanns en oförståelse för socialarbetarnas olika roller. Kagan (2015) skriver att det är viktigt att förstå hur allmänhetens attityder och kunskap om socialt arbete och socialarbetare ser ut, eftersom det påverkar förtroendet för och viljan att söka sig till socialtjänsten vid behov av hjälp. Kagan menar vidare att kunskap om allmänhetens attityder mot socialarbetare och socialtjänsten är viktig information då ett stort stöd från allmänheten krävs för att socialarbetares intressen ska få genomslag och inflytande politiskt. I likhet med Kagan menar Carmona (2011) att kunskap om hur media uppfattas är viktigt eftersom det påverkar professionens status, lön och praktiska arbete.

I detta avsnitt presenteras studier som undersökt allmänhetens uppfattning om socialt arbete och socialarbetare. Som nämndes inledningsvis är denna riktning inte särskilt utforskad. Utifrån studierna kan vi utläsa att allmänhetens uppfattning om socialt arbete och socialarbetare är såväl negativ som positiv, men också att kunskap om allmänhetens attityder är viktig eftersom det påverkar inställningen till socialtjänsten. Det finns en hög kunskap om professionens innebörd, även om flera studier lyfter att kunskapen om professionen behöver öka.

2.4 Socialarbetares uppfattning om media

Vad gäller forskning som berör socialarbetares uppfattning om media och dess påverkan är det relativt sett ett välstuderat område i jämförelse med de två andra riktningarna som ovan presenterats. Socialarbetare uppfattar att hur media rapporterar om socialt arbete påverkar socialtjänsten och socialarbetarprofessionen (Brunnberg, 2001). Socialarbetare uppfattar att deras professionsstatus påverkas av medierapportering och de rankar sin professionsstatus som låg eller medelhög (Brunnberg, 2001; Andersson & Lundström, 2004). Socialarbetare uppfattar även att

medias rapportering påverkar det sociala arbetets praktik. Medierapporteringens effekter i praktiken kan vara förändringar i socialtjänstens policy likväl som implementering av nya arbetsmetoder (Brunnberg, 2001). Butler och Drakeford (2005:240) relaterar också till förändring i det sociala arbetet och menar att mediaskandaler sällan leder till lagändringar.

Forskning pekar på att socialarbetares uppfattning är att media porträtterar socialt arbete och socialarbetarprofessionen som negativ (Andersson & Lundström 2004; Zugazaga, Mendez, Surette & Otto, 2006). Zugazaga et al. (2006) och Carmona (2011) skriver att media i stor utsträckning påverkar att socialarbetarprofessionen blir svartmålad, där skandaler får representera en hel yrkeskår. Vidare skriver Andersson och Lundström (2004) att socialarbetare anser att media förlöjligar socialt arbete genom att måla upp en bild av professionen som att den endast innefattar två ytterligheter. Medierapporteringen anses av socialarbetare vara ensidig genom att endast spegla negativa erfarenheter av socialtjänsten. Socialarbetare anser att kritisk granskning av socialtjänst är nödvändig, men anser att den ofta är smärtsam, snedvriden och påverkar socialarbetarnas självbild (Andersson & Lundström, 2004). Det har påvisats att relationen mellan socialarbetare/socialtjänst och media är svårhanterlig och uppfattas som negativ (Aldridge, 1990, 1994; Ayre, 2001; Thomlinson & Whiting Blome, 2012; Lachman & Bernard, 2006; Zugazaga et al. 2006). Sjöström och Öhman (2017) skriver dock att verksamma inom socialt arbete är nöjda med kontakten med media och att relationen mellan socialtjänst och media fungerar väl.

I detta avsnitt har vi kunnat läsa om tidigare forskning om relationen mellan socialarbetare/socialtjänst och media. Socialarbetares uppfattning om den bild som media beskriver uppfattas som övervägande negativ och påverkar också det praktiska arbetet. Det finns dock forskning som antyder att relationen mellan socialarbetare och media fungerar väl.

2.5 Sammanfattning av forskningsfältet

Medierapportering om socialt arbete, socialtjänst och socialt arbete är komplex och porträtteras positivt såväl som negativt. Beskrivningar av socialt arbete i media skiljer sig åt av flera anledningar; vilket fält inom det sociala arbetet som skildras, om det är lokal- eller nationell medierapportering, om det är rapportering i morgon- eller kvällstidningar liksom i vilket land rapporteringen sker. Tydligt framstår dock att det i medialt uppmärksammade ärenden, speciellt barnmisshandelsärenden, återfinns en mer negativ beskrivning av socialtjänst och socialarbetare. Allmänheten har visat sig ha relativt god kunskap om vad socialarbetares profession innebär. Gemene man har även en övervägande positiv bild av socialarbetare och dess profession. Det hävdas dock att kunskapen om socialt arbete och socialarbetarprofessionen behöver öka, eftersom allmänhetens attityder påverkar enskildas inställning till stöd från socialtjänsten. Gällande socialarbetares uppfattning om medias beskrivning av socialt arbete och socialarbetarprofessionen är denna övervägande negativ och socialarbetare menar att medias beskrivning påverkar det praktiska sociala arbetet.

Inom forskningsfältet kan vi urskilja att vissa angreppssätt används i högre utsträckning än andra. Den tidigare forskningen berör främst huruvida rapportering om socialt arbete, socialtjänst och socialarbetare är positiv eller negativ, hur den skiljer sig mellan olika medier och hur socialarbetare uppfattar relationen till media. Vilka beskrivningar av socialtjänsten som dominerar i media när det gäller medialt uppmärksammade fall eller om beskrivningen förändras över tid har inte studerats

lika ingående. Få studier inom forskningsfältet har studerat hur just svensk socialtjänst beskrivs i svenska medier. Det finns därmed en kunskapslucka inom forskningsfältet som motiverar vår studie. Att studera hur socialtjänsten beskrivs i en svensk kontext med hjälp av vår metod och teorier, som nedan presenteras, är att anta ett nytt angreppssätt i forskningen. Genom litteraturöversikten finner vi stöd i att vår uppsats kan bidra med ny kunskap till forskningsfältet.

3. TEORI OCH VETENSKAPSFILOSOFISK ANSATS

I följande kapitel presenteras de teorier som kommer att användas som teoretiska ramverk i uppsatsen: Norman Faircloughs kritiska diskursanalys, dagordningsteori samt Ulrich Becks risksamhälle. Kapitlet inleds med en redogörelse för den vetenskapsfilosofiska ansats vilken uppsatsen grundas i. Slutligen följer en teoretisk diskussion.

3.1 Vetenskapsfilosofisk ansats: socialkonstruktivism

Vår studie vilar på ett socialkonstruktivistiskt paradigm, vilket fungerar som ett ramverk för hela studien. Socialkonstruktivism utgår från ett antagande om att verkligheten är konstruerad, där sociala aktörer skapar och förändrar sociala företeelser och deras mening genom socialt samspel (Bryman, 2011:37). Dessa sociala aktörer förklarar och förstår världen genom konstruktioner av fenomen och företeelser. Sådana fenomen och företeelser kan innefatta allt ifrån ett konkret föremål till något mer abstrakt som könsroller eller organisationer likt socialtjänsten. Konstruktioner påverkas av sammanhangets kulturella, sociala och historiska förhållanden och kan variera över tid (Payne, 2008:237–244). I den sociala interaktionen etableras vad som ska ses som en sanning. Vad som tolkas som sant påverkar i sin tur människors sociala handlingar; tolkning och konstruktion av verkligheten får därmed konsekvenser. Inom socialkonstruktivismen har språket en central roll. Det är genom språket som de sociala aktörerna skapar representationer av världen, vilka aldrig är neutrala avspeglingar utan i sin tur konstruerar verkligheten (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:10–18). Inom socialkonstruktivismen anses det därmed inte finnas en objektiv och otolkad verklighet. Verkligheten ses följaktligen som konstruerad och konstruktionerna sker på flera olika nivåer, på både individ-, grupp- och samhällsnivå (Sohlberg & Sohlberg, 2013:49–61, 257–275).

Studiens socialkonstruktivistiska grund medför en syn där media betraktas som en social aktör som deltar i att skapa och reproducera en beskrivning av socialtjänsten samt att denna beskrivning är föränderlig. Socialkonstruktivismens fokus på språkets roll i meningsskapanden innebär att språket blir en naturlig utgångspunkt i studien. Genom att studera medias språk kan vi utläsa vilka beskrivningar av socialtjänsten som dominerar och som etableras som sanna i samhället. Den socialkonstruktivistiska ansatsen genomsyrar även vår studie genom att valda teorier och metod vilar på en socialkonstruktivistisk grund.

3.2 Faircloughs kritiska diskursanalys

Faircloughs kritiska diskursanalys innehåller såväl teori som metod, vilka kan ses sammanflätade med varandra (Fairclough, 1992a:72). Själva diskursbegreppet har florerat i flertal år och diskurs kan sägas vara "...ett bestämt sätt att tala om och förstå världen" (Börjesson & Palmblad, 2007:13). Fairclough (2010:3) definierar begreppet *diskurs* på två olika sätt. Begreppet definieras dels som 1)

språkanvändning som social praktik och dels som 2) ett uttryckssätt som ger betydelse åt textinnehållet utifrån ett specifikt perspektiv. Med det senare avses en diskurs som kan särskiljas från andra diskurser, exempelvis myndighetsdiskurs eller en ekonomisk diskurs.

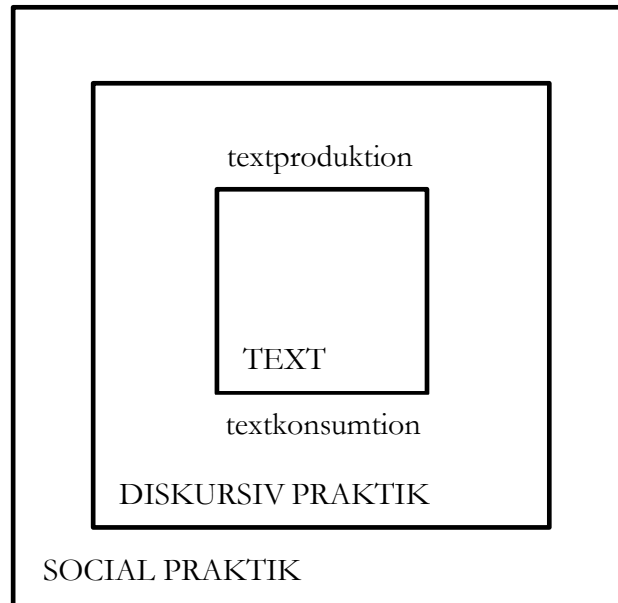
Vissa karaktärsdrag inom den kritiska diskursanalysen anses särskilt viktiga (Fairclough & Wodak, 1997:271ff). En av de främsta teoretiska aspekterna är att text produceras och konsumeras genom så kallade diskursiva praktiker. Det syftar till de processer där produktion och konsumtion av texter sker, vilket anses vara relevant för förändringar och återskapanden av sociala och kulturella sammanhang. Diskursiva praktiker är således delaktiga i att skapa och vidmakthålla ojämlikheter mellan olika grupper (Fairclough & Wodak, 1997:271ff). Här introduceras den kritiska delen av den kritiska diskursanalysen, som främst handlar om att tydliggöra den diskursiva praktikens betydelse vad det gäller upprätthållandet av ojämlika maktförhållanden. Kritisk diskursanalys fungerar alltså kritiskt med hänvisning till att ett av teorins syften är att belysa den roll diskursiva praktiker har gällande bevarandet av ojämlika sociala relationer/strukturer. Inom Faircloughs kritisk diskursanalytiska teori engagerar forskaren sig sedermera för att kunna uppnå social förändring (Fairclough & Wodak, 1997:271ff). Vidare är det centralt inom teorin att diskurs både är konstituerad och konstituerande (Fairclough, 2010:7). Det innebär att diskurs dels skapar och omformar sociala strukturer och processer, dels avspeglar redan befintliga uppfattningar. Då diskurs ses som en form av social praktik, så står denna sociala praktik i nära relation till andra typer av sociala praktiker. Vidare förstås att kritisk diskursanalys analyserar språkbruk i social interaktion, vilket innebär att diskursanalysen görs med hänsyn till det sammanhang texten befinner sig i (Fairclough & Wodak, 1997:271ff).

Faircloughs kritiska diskursanalys kombinerar textanalys med social analys, vilket syftar till att bringa klarhet i hur individer formar en regelbunden verklighet i vardagspraktiker. Det beror på att analysen av text inte ensamt kan ge en fördjupad förståelse mellan text och samhälle. Kombinationen av textanalys och social analys kan synliggöra förbindelserna mellan de studerade texterna och samhällliga, kulturella processer och strukturer (Fairclough, 1992a:72). Winther Jørgensen & Phillips (2000:28–29) skriver att det genom diskursanalys inte är möjligt att se vad som verkligen menas i texten, varför diskursen är föremål för analys. Det är möjligt att studera mönster i texten, analysera vad som accepteras som sant och vad som blir konsekvenserna av detta.

3.2.1 Faircloughs tredimensionella modell

Inom Faircloughs teoretiska ramverk återfinns den tredimensionella modellen (Fairclough, 1992a:73), som lägger en teoretisk grund för vår analys. Nedan beskrivs modellen på ett mer teoretiskt plan, medan vi i metodkapitlet beskriver hur vi praktiskt har tillämpat den tredimensionella modellen i vår studie.

I den kritiska diskursanalysen ska två olika saker stå i fokus enligt Fairclough; den kommunikativa händelsen samt diskursordningen (Fairclough, 1992a:225ff). Den kommunikativa händelsen är ett språkbruk, exempelvis en tidningsartikel eller en intervju. Diskursordningen är de samlade diskurstyperna som används inom ett specifikt område och hur de förhåller sig till varandra. En kommunikativ händelse har enligt Fairclough tre dimensioner. Det är dessa tre dimensioner som den tredimensionella modellen består av. Dimensionerna är 1) text, 2) diskursiv praktik samt 3) social praktik. Nedan visas en figur. Alla tre dimensioner aktualiseras när en kommunikativ händelse analyseras (Fairclough, 1992a:73ff).

Dimensionen *text* innebär textens egenskaper, exempelvis satsanvändning och specifika ordval. Dimensionen *diskursiv praktik* innefattar de till texten anslutna produktions- och konsumtionsprocesserna. Ett exempel är hur textens författare bygger texten på redan befintliga diskurser. Den tredje dimensionen *social praktik* innebär den kommunikativa händelsens bredare sociala praktik, som är det sociala sammanhang som texten befinner sig i (Fairclough, 1992a:73ff). Dimensionerna i modellen hänger samman och relateras ständigt till varandra. Exempelvis är det genom den diskursiva praktiken, där individer producerar och konsumerar text, som text och social praktik möts. Det är här text skapas i ljuset av den sociala praktiken men också formar den sociala praktiken (Fairclough, 1992:71ff, 1993:136, 1995b:60).

3.3 Dagordningsteori

Som kompletterande teori till kritisk diskursanalys används dagordningsteori (agenda-setting theory), som främst används inom forskning av massmedier, politik och makt. Maxwell McCombs anses vara den främsta forskaren inom teorin.

Dagordningsteorin tar avstamp i att människan har ett behov av att kunna orientera sig i den mångfacetterade verklighet som inte är självupplevd (McCombs, 2006:80ff). Det är genom medias rapportering som människor lär sig om världen och kan bygga upp mentala bilder om händelser de själva inte har erfarenhet av (Strömbäck, 2006:6–7). För att skapa sig en bild av en yttre värld är således medier nödvändiga. Det resulterar i att människor står i en slags beroendeställning till medier, något Strömbäck (2006:7) menar är förutsättningen för att medier ska kunna utöva makt över vilka frågor som människor prioriterar och bedömer som viktiga.

Den verklighet som människor tar del av genom medier är på ett sätt filtrerad, en andrahandsverklighet. Det kan beskrivas genom att medier redan har valt ut och rangordnat vilka ämnen och händelser som beskrivs. Att understryka är att endast ett fåtal frågor samtidigt kan finnas på den allmänna dagordningen (McCombs, 2006:63). Det allmänheten tar del av är därav mediernas dagordning. Kärnan i dagordningsteorin handlar således om att de frågor som media rapporterar om, även är de frågor som allmänheten kommer skapa sig en bild av och

uppmärksamma som viktiga (McCombs, 2006:23, 97ff). Mediedagordningen överförs därmed till allmänhetens dagordning och påverkar allmänhetens attityder, beteenden och åsikter (McCombs, 2006:16–20). Den makt som media har att påverka vad människor överhuvudtaget tänker på kallas dagordningsmakt (McCombs, 2006:61).

Dagordningsteorin delas upp i olika nivåer. Den första nivån, som bör ses som grundläggande, syftar till det som ovan beskrivits, alltså den makt som medierna har att överföra sin dagordning till allmänhetens. Detta är hur media innehar makten att få allmänhetens uppmärksamhet riktad på en specifik fråga, själva överföringen av ett så kallat *objekt* (McCombs, 2006:97ff). Objektet är vanligtvis en samhällsfråga. Den andra nivån handlar om överföringen av mediernas prioritering av *attribut* till allmänheten (McCombs, 2006:99–100). Attribut innebär *hur* en fråga (objektet) beskrivs i media, det vill säga vilka aspekter som lyfts fram för att förstå den specifika frågan. Detta beskriver en annan vinkel av medias inflytande, från att “endast” beröra vad allmänheten tänker på, till att också påverka hur vi ska tänka om vissa frågor (McCombs, 2006:99–100).

Något som McCombs (2006:39, 43, 89) återkommer till är det faktum att människor inte är passiva mottagare av media och lättvindigt övertar mediedagordningen. Det finns andra faktorer som formar samhällsmedborgarnas syn på frågor, exempelvis yttre händelser och personliga erfarenheter. Trots andra viktiga influenser påpekar McCombs att media har en viktig roll i vilka frågor som kommer upp på den allmänna dagordningen (McCombs, 2006:29).

3.4 Risksamhälle

I denna studie brukas Ulrich Becks teori om risksamhället som en tredje kompletterande teori. Sociologen Ulrich Beck introducerade begreppet risksamhälle som en benämning på en ny, andra modernitet. Begreppet syftar på en övergång från det industriella samhället till ett samhälle som är mer utvecklat, såväl vetenskapligt som teknologiskt. Risksamhället kännetecknas av hantering och bemötande av risker och försök att nå trygghet (Beck, 2012:29ff). Det nya risksamhället möter andra typer av risker än tidigare samhällen (Beck, 1995b:2). De nya riskerna kan vi inte styra över, inte utkräva ansvar för eller försäkra oss mot. Det för med sig ett samhälle inte kan kontrollera sin egen utveckling i samma utsträckning som tidigare. En risk kan tolkas som en konsekvens av beslut som individer har fattat (Beck, 2009:9). Beslut som tas är därmed ett medvetet risktagande av den enskilde individen (Beck, 1995b:20–26). I risksamhället har risktagandet ökat med följden att fler enskilda beslut tillsammans kan leda till världsomspännande hot. Riskerna blir fler, får större konsekvenser och att bemöta detta blir svårare (Beck, 2012:20–22, 2009:10ff). Det finns svårigheter relaterat till att få en bild av riskerna, då de inte syns utan är sociala konstruktioner (Beck, 1995c:81). Det är först när någon producerar kunskap om dem som allmänheten kommer i kontakt med dem. Vidare beskriver Beck (1986:116) att risksamhället möjliggörs av offentlig kommunikation, där information om risker lättare sprids. Med andra ord har media en viktig roll i risksamhället och är del i att konstruera bilden av vilka risker samhället bör förvarnas om.

Beck beskriver att detta nya, moderna reflexiva samhället i huvudsak leder till tre olika konsekvenser. Konsekvenserna är att 1) samhället hanterar risker och strävar efter säkerhet, 2) en individualisering inom flera livsområden samt 3) en försvagad tillit till vetenskapliga och politiska system, med följd av ett behov att förändra dessa (Beck, 2012:27ff, 115ff, 249ff).

Den första konsekvensen av risksamhället är strävan att uppnå trygghet och hantera risker. I det tidigare industriella samhället hanterades risker genom uppbyggnad av olika säkerhets- och trygghetssystem. I risksamhället går det inte att försäkra sig mot riskerna på samma kontrollerande sätt och de äldre trygghetssystemen har därmed satts ur spel (Beck, 1995c:37, 1999:19–37). Strävan efter att kunna hantera risker tar sig även uttryck på den politiska arenan. Det ökade antalet risker medför svårigheter för medborgare i risksamhället att navigera och ha kunskap om samtliga risker. En reaktion mot detta är att det utvecklats en tilltro till experter. Expertkunskap blir ovärderlig och ett sätt att skydda sig. Expertkunskapen är också ett sätt för olika samhällsliga aktörer, exempelvis media, att framföra egna definitioner och kunskap om riskerna (Beck, 1995a:86–89, 171–174). Politiken i risksamhället förändras även genom att olika riskpositioner och riskerfarenheter bidrar till politiska gemenskaper som, om de mobiliseras, kan åstadkomma politiska förändringar (Beck, 2012:24, 255ff, 1995a28-53).

Beck (2003:1) beskriver att samhället genomgår en typ av reflexiv modernisering, som utifrån gamla traditioner nu stöper om såväl välfärdsstaten som familjekonstellationer. En aspekt av den reflexiva moderniseringen, vilket också är det Beck omnämner vara en konsekvens av risksamhället, är tendensen av individualisering. Ett exempel på hur medborgare i risksamhället visar tendenser på individualisering är att relationer till andra människor, institutioner samt expertsystem förändras. Beck (1995c:136f) beskriver att välfärdsstaten kan liknas vid ett experiment, med medborgare som frigörs från varandra såväl ekonomiskt som rättsligt (vilket varit tidigare samhällens fundament) och där det finns ett nytt fokus på den enskildes rättigheter och valfrihet. Det är med andra ord en ny typ av relation mellan medborgare och välfärdsstat, som i viss mån är mer diffus än i tidigare samhällen.

Den tredje konsekvensen i risksamhället handlar, som nämndes ovan, om försvagad tillit till vetenskapliga och politiska system. Vidare beskriver Beck (1995c:137ff, 2009:93ff) att detta bidrar till ett behov av förändringar. Beck beskriver att den traditionella politiken i den reflexiva moderniseringen ersätts av en så kallad subpolitik. Det innebär att andra aktörer än politiker, exempelvis från sociala rörelser och yrkesgrupper utövar påtryckningar på politiken för att få till förändring och nya spelregler. Det blir en direkt handling som inte går via de vanliga institutionerna.

3.5 Teoridiskussion

Vi har valt att använda tre olika teorier som ramverk för denna studie. Valet av teorier grundas i studiens syfte. Samtliga teorier vilar på en socialkonstruktivistisk grund. Både dagordningsteorin och Becks risksamhälle delar även insikten om att media är en viktig aktör i samhällets definitionsprocess. Även den kritiska diskursanalysen delar denna syn, eftersom media och dess bruk av språk också är del av att forma och reproducera olika definitioner av fenomenet.

Att bruka tre teorier i en och samma studie, framförallt i en så pass begränsad studie som en kandidatuppsats, kan kritiseras. En utmaning är att hitta teorier som går att integrera i varandra på ett lämpligt sätt. Ytterligare en utmaning är sedan att bruka teorierna så att de görs rättvisa och inte endast “nudda dem på ytan”. Vi ser att de valda teorierna som tillsammans skapar det teoretiska ramverket för studien är brukbara med varandra. Detta förstås utifrån att de, som ovan beskrivits, vilar på samma vetenskapsfilosofiska grund och förstår världen som konstruerad. Att understryka är även att vi valt att använda de begrepp i respektive teori som är relevanta för vår studie, vilket

gjort att vi kunnat använda just dessa begrepp grundligt. Med detta sagt har vi ändå tagit hänsyn till och strävat efter att fånga varje teoris kärna liksom övergripande innebörd. Teoriernas olika begrepp möjliggör att olika aspekter av vårt resultat kan förstås. Kritisk diskursanalys har använts som analytiskt redskap och hjälpt oss att urskilja dominerande beskrivningar i materialet. Dagordningsteorin har möjliggjort för oss att kunna se medias roll i att påverka vad allmänheten tänker om socialtjänsten. Slutligen har teorin om risksamhället medfört ett mer makroanalytiskt perspektiv som skapar förståelse för resultatet i ett större, nutida sammanhang och vad de funna beskrivningarna är tecken på.

Att teorierna är brukbara tillsammans förstås även när de integreras i varandra. Det är så vi förstår vårt teoretiska ramverk och vi menar att detta tillför en ny dimension till studiens teoretiska utgångspunkt. Risksamhället tolkas placera sig i den tredimensionella modellen som den sociala praktik som texter produceras i. Likväl förstås att dagordningen sätts genom diskursiva praktiker som vidare påverkar den sociala praktiken. Teorierna interagerar med varandra och fungerar i enlighet med kritisk diskursanalytisk teori som reproducerande såväl som nyskapande. Vi ser alltså att de teoretiska begrepp vi använder kan placeras in i den tredimensionella modellen. Resultatet av studien analyseras därmed inte endast ur varje teoretiskt perspektiv separerade från varandra, utan likväl sett utifrån att samtliga teorier verkar tillsammans. Vi ser därför att de kompletterar varandra och att de tillsammans har bidragit till en djupare förståelse av det undersökta fenomenet.

4. FORSKNINGSMETOD

I följande kapitel redogörs val av metod, insamling av material, analysförfarandet av vårt material samt de metodologiska aspekterna av Faircloughs kritiska diskursanalys. Det redogörs även för etiska aspekter, bedömningskriterier samt metodöverväganden gällande vårt av metod.

4.1 Metodval

I denna studie har en kvalitativ metod använts. Studiens syfte och frågeställningar motiverar valet av en kvalitativ undersökning då vi vill uppnå en djupare förståelse av det fenomen vi undersöker. En kvalitativ studie utmärks av att studera ett färre antal analysenheter på djupet (Repstad, 2007:13–15), vilket är vad vi gör i denna studie.

Det finns ett flertal kvalitativa metoder som studerar text. I denna studie används Faircloughs kritiska diskursanalys som metod. Faircloughs kritiska diskursanalys anses vara den mest utvecklade diskursanalytiska riktningen (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:66). Repstad styrker tillämpning av en diskursanalytisk metod genom beskrivningen att ”...i en tid med starka medier har diskursanalyserna en samhällsligt viktig funktion” (2007:122). Valet grundas i den kritiska diskursanalysens grundantagande, där språk ses vara en del i formandet av världen och studier av språk kan skapa förståelse för hur verkligheten konstrueras. Med andra ord är språket utgångspunkten och det som analyseras (Fairclough, 2010:10–11). Det går i linje med vårt syfte, där vi ämnar studera hur medialt uppmärksammade fall beskrivs i media. Det är alltså just språk och text vårt huvudsakliga föremål för analys. Valet av Faircloughs kritiska diskursanalys motiveras även av att metoden inte endast studerar text utan också belyser relationerna mellan diskurs och sociala processer (Fairclough, 2010:10–11). Det ger oss en möjlighet att förstå diskursen i ett större

sammanhang (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:90), vilket fungerar väl i vår studie då vi använder oss av kompletterande teorier.

4.2 Urval

Studiens empiriska material består av totalt 35 artiklar (från en total träffyta på 43 artiklar) från dagstidningen Dagens Nyheter (DN) publicerade 1997–2015. Materialet består mer precist av 7 artiklar publicerade 1997–1998, 10 artiklar publicerade 2007–2008 och 18 artiklar publicerade 2014–2015. Urvalet har skett strategiskt där vi valt materialet för att få en djupare förståelse och kunskap relaterat till studiens syfte och frågeställningar. Med ett strategiskt urval ämnar vi begränsa variationen i urvalet och vissa enheter har därmed större chans att bli utvalda i urvalsprocessen (Bryman 2011:178ff). Vi har därmed samlat in material i det omfång som vi behövt för att kunna utföra studien (Esaiasson et al., 2012:102).

Vi har valt ut tre medialt uppmärksammade fall, det vill säga tre enskilda ärenden som av olika orsaker fått stor uppmärksamhet i media. Med andra ord har varje fall resulterat i flertalet artiklar över ett längre tidsspänn. Fallen är utvalda då de aktualiserar och mobiliserar samhällets instanser till fullo och exponerar därmed olika förståelser och tolkningar av socialtjänsten. Valet att göra tre olika tidsnedslag i urvalet grundas i att vi önskade jämförelsepunkter i materialet. Genom att ha ett tidsnedslag i nutid kan vi utläsa nu rådande diskurser och de två tidigare tidsnedslagen fungerar som jämförelsepunkter. Med detta urval kan vi besvara den del av syftet om hur beskrivningen av socialtjänsten förändras över tid. De specifika åren för nedslagen är relaterade till att händelser för medialt uppmärksammade fall inträffade just då. Vi har valt ett medialt uppmärksammat fall för varje respektive tidsnedslag och varje respektive fall har därmed fått representera hela tidsnedslaget.

Bryman (2011:286) skriver att det vanligaste vid studier av massmedier är att studera en eller två medier. Vi har valt att hämta vårt material från en dagstidning. Precis som att ett medialt uppmärksammat fall får representera ett tidsnedslag får Dagens Nyheter som dagstidning representera media. Valet att studera material från DN är relevant, dels då tidningen har en räckvidd på 1 082 000 personer per dag (DN, 2019) och dels då DN är tongivande och ledande som största morgontidning i Sverige (Myndigheten för press, radio och tv, 2018). DN ses som tillförlitlig media och har i folkmun länge kallats för Draken på grund av sin inflytelserika position i svensk media. Materialet består av tryckt press, artiklar som endast publicerats på webben har därmed sällats bort. Vi menar att den digitala pressens position förändrats mycket under det tidsspänn vårt material är hämtat från, medan den tryckta pressens position stått mer fast. För att materialet över hela tidsspänn ska baseras på samma kriterier har vi valt att låta empirin bestå av just tryckt press. Vi vill dock poängtera att den tryckta pressen även är åtkomlig på DN:s hemsida och har därmed kunnat läsas av både de som läser papperstidningen och de som är digitala läsare.

Vi har inte avsett göra några begränsningar i vilken typ av text som har publicerats och urvalet inkluderar därför ledare, debattartiklar, insändare och nyhetsartiklar. Urvalet består övervägande av nyhetsartiklar. Vi är medvetna om att de olika texterna bidrar med att ge en blandning av att vara åsiktsbundna (ledare, debattartiklar och insändare) och mer objektiva (nyhetsartiklar) (Pettersson och Pettersson, 2012:127–128). Valet av att blanda olika sorters textformat motiveras av att diskurser, vilka vår uppsats ämnar söka efter, finns i all typ av text och inte ensidigt går att koppla till en viss typ av publicerad text utan såväl till ledarsidor och debattartiklar som nyhetsartiklar.

4.3 Datainsamling

Sökningarna efter empiriskt material har skett i databasen Mediearkivet Retriever, vilket är Nordens största mediearkiv (Retriever, 2019). Sökprocessen delades upp i två underprocesser, dels sökning efter medialt uppmärksammade händelser, dels sökning efter de artiklar som används som empiriskt material. Samtliga sökningar är gjorda i april 2019.

För att finna händelser som lett till hård mediebevakning samtidigt som socialtjänstens roll har uppmärksammats, påbörjades sökningarna genom att använda sökordet "*socialtjänst**" kombinerat med de respektive årtalen 1998, 2008 och 2018. Den initiala sökningen gjordes inom vald tjugoförårsperiod då vi önskade material från ca 20 år bakåt i tiden. Detta för att kunna utläsa eventuell förändring i diskursen om hur socialtjänsten beskrivs i DN i relation till medialt uppmärksammade fall likväl som att kunna utläsa nu rådande diskurser. Vi läste sökresultatet översiktligt för att finna mönster av återkommande händelser. Under sökprocessens gång visade det sig att alla årtalen inte resulterade i önskat utfall och sökningarna utökades därför även till angränsande år. Återigen gick vi igenom sökresultatet översiktligt vilket resulterade i att vi fann tre medialt uppmärksammade fall. Händelserna valdes ut då de alla blivit medialt uppmärksammade och i sökningen resulterade i ett högt antal artiklar i DN där socialtjänsten stått i fokus i samband med rapporteringen om händelseförloppen.

Utifrån dessa utvalda händelser inleddes den andra delprocessen av sökningen. Sökningar gjordes nu med sökorden "*socialtjänst* + borlänge**" under åren 1997–1998 vilket gav 8 träffar, "*socialtjänst* + rödeby**" under åren 2007–2008 som gav 10 träffar samt "*socialtjänst* + yara**" och "*socialtjänst* + karlskrona**" åren 2014–2015 som gav 25 träffar. Dessa sökningar gav en total träffyta om 43 artiklar, varifrån vårt urval på 35 artiklar gjorts. Utifrån de sökträffarna gjordes en mer noggrann genomläsning för att sälla bort de artiklar som kunde förefalla sig vara relevanta, men som visade sig behandla ett annat ämne. Urvalet från varje respektive fall är hämtat från det datum i tiden händelsen inträffade och ett år framåt i tiden. Det precisa tidsspännet avseende urvalet av material kopplat till respektive händelse är styrt av när händelsen inträffade i tiden. Bryman (2011:286) skriver att detta är vanligt vid analys av en viss händelse.

4.4 Analysmetod: kritisk diskursanalys

Som tidigare nämnts omfattar Faircloughs kritiska diskursanalys både teori och metod (Fairclough, 1992a:72). I teorikapitlet presenterades de teoretiska grunderna som metoden bygger på. I detta avsnitt presenteras de metodologiska verktygen närmare. Faircloughs kritiska diskursanalys är begreppstät och vi bedömer det därför vara relevant att tydliggöra vilka delar av metoden som tillämpas. Fairclough (1993:225ff) presenterar metoden för diskursanalys i fem olika faser som nedan beskrivs.

Problemformulering är den första fasen av arbetet (Fairclough, 1993:225ff). I teorikapitlet har presenterats att diskursiv praktik (produktion och konsumtion av texter) är central inom kritisk diskursanalys och är beroende av den sociala praktiken (ett bredare socialt sammanhang som texten är en del av). Det är den sociala praktiken som skapar ramarna för problemformuleringen, så även i vårt fall. Den andra fasen, val av material, menar Fairclough är beroende av flera aspekter som exempelvis problemformulering, kunskap om materialets relevans och tillgänglighet. Förutsatt att materialet innehåller intervjuer eller samtal följer en tredje fas innehållande transkription. Denna

fas är inte aktuell i vår uppsats. Vidare följer en fjärde analysfas, vilken är den mest omfattande delen av arbetet. Den femte och sista fasen är följaktligen resultat. Genom att använda metoden får vi i resultatet en samlad bild av vilka diskurser som är rådande i materialet (Fairclough, 1993:225ff).

Analysfasen är den mest omfattande, varför den är relevant att beskriva mer ingående. Det är genom detta arbetssätt analysen av de artiklar som samlats in sker. Analysen är relaterad till Faircloughs tredimensionella modell som redogjorts för i teorikapitlet. De tre dimensionerna i modellen, text, diskursiv praktik och social praktik, analyseras separerade från varandra i materialet (Fairclough, 1993:225ff). I genomförandet av respektive analytisk del kan olika verktyg tillämpas.

Analysen av *text* är riktad mot den språkliga konstruktionen av diskurser (Fairclough, 1993:225ff). Med andra ord fokuserar den på textens språkliga egenskaper såsom grammatik, ordval och satsanvändning. I denna analys finns flera tänkbara analysverktyg (Fairclough, 1992a:152ff). I vårt analysarbete realiseras interaktionell kontroll, modalitet, transitivitet, etos och ordval. Interaktionell kontroll ser till förhållandet mellan talare och vem som sätter dagordningen i ett samtal. Modalitet har fokus på hur mycket talaren (texten) instämmer med en sats eller ett påstående i texten. Transitivitet innebär att se på hur händelser och processer förenas, eller inte förenas, i texten. Här ser man till hur olika framställningar i texten kan få olika konsekvenser. Etos handlar om hur identiteter konstrueras genom språket och ordval syftar till vilka specifika ord som används i texten. I analysen av *diskursiv praktik* ligger fokus istället på hur texten är producerad och hur den konsumeras (Fairclough, 1993:225ff). Med detta menas att se över vilka befintliga diskurser som finns med i produktionen av texten. Det innebär likväl att se till vilka befintliga diskurser som förutsätts i konsumentens (läsarens) tolkning. Det kan ske på olika sätt. I vår uppsats används interdiskursivitet som utgångspunkt, vilket syftar till att klarlägga vilka redan rådande diskurser texten bygger på (Fairclough, 1992a:84–86). Vidare följer analysen av *social praktik*. Här ställs text och diskursiv praktik i relation till den sociala praktiken som de är en del av ur två olika aspekter (Fairclough, 1992a:237). Dels försöker man fastställa vilken diskursordning den diskursiva praktiken ingår i. Dels försöker man klarlägga diskursens sociala matris, det vill säga klarlägga vilka sociala och kulturella relationer och strukturer som skapar sammanhanget för den diskursiva praktiken.

Analysen av de tre dimensionerna kan beskrivas och analyseras särskilda från varandra men länkas samman och är beroende av varandra på flera sätt. Den diskursiva praktiken kan ses som länken mellan texten och den sociala praktiken. Den sociala praktiken kan inte utformas om inte texten produceras och konsumeras. Utan den diskursiva praktiken kan inte texten präglas av den sociala praktiken. De tre dimensionerna smälter samman ytterligare genom att produktion och konsumtion av texten formas av textens språkliga egenskaper (Fairclough, 1993:225ff).

I analysarbetet har vi använt oss av ovan beskrivna metod. Innan vi påbörjade vår kodning av artiklarna utifrån den tredimensionella modellen genomförde vi en testkodning, detta för att upptäcka eventuella svårigheter och för att försäkra oss om att vi båda uppfattat dimensionernas olika delar på samma sätt. Vi kodade därefter materialet enligt de tre dimensionerna i Faircloughs tredimensionella modell. Vi kodade en dimension i taget med hjälp av färgpennor. Analysförfarandet har fortskridit i enlighet med beskrivna analysverktyg. Vi genomförde analysen var för sig för att sedan gå igenom materialet och sammanställa ett resultat tillsammans. Efter att

de tre dimensionerna i den tredimensionella modellen analyserades separat kunde de sedan slutligen leda fram till en mer översiktlig bild om rådande diskurser.

4.5 Trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet och konfirmering

Som bedömningskriterier för kvalitativ forskning presenterar Bryman (2011:49ff) trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet och konfirmering, som på olika sätt syftar till att värdera en studies tillförlitlighet. I följande avsnitt redogörs för vilka överväganden som gjorts i denna studie relaterat till bedömningskriterierna.

Trovärdighet handlar om hur troliga och/eller sannolika resultaten är, vilket dels innebär att studien genomförts enligt metodologiska och forskningsetiska regler, dels att den verklighetsuppfattning som presenteras bedöms som trovärdig (Bryman, 2011:52, 352ff). Detta har realiserats genom att studien genomgående innehåller tydliga referenser och studiens resultat kan relateras till tidigare forskningsresultat. Överförbarhet syftar till huruvida resultaten kan tillämpas i andra kontexter än den studerade (Bryman, 2011:52, 352ff). Omsatt i vår studie, som inte är en totalstudie, menar vi att vi kan uttala oss om det material vi granskat och det är därför enbart det vi behandlar. Vi åsyftar inte att generalisera resultatet i stort och vill understryka att vi uttalar oss om den kontext vi undersöker. Repstad (2007:22ff) styrker detta och menar att syftet med kvalitativa studier att uttala sig om det urval som studerats. Pålitlighetskriteriet, innebärande huruvida studien visar transparens i alla stadier av forskningen (Bryman, 2011:52, 352ff), har noga övervägts genom hela forskningsprocessen. Genom hela studien, och främst i detta kapitel, redogörs grundligt för vårt tillvägagångssätt gällande inhämtning av material liksom gällande analysförfarandet. Vi anser att det därför skulle gå att få likartade resultat vid ett annat tillfälle om studien skulle upprepas.

Vi har på olika sätt förhållit oss till utmaningen att i samhällsvetenskapliga studier vara objektiv, det vill säga konfirmeringskriteriet (Bryman, 2011:52, 352ff). Vi har gjort detta genom att presentera forskning som studerar olika delar av forskningsfältet liksom presentera forskning som visat olika resultat av samma studerade fenomen. Vidare har vi relaterat vårt resultat till tidigare forskning och teori. Trots detta kommer vår förförståelse till viss del att prägla vår analys och resultat. Vår förförståelse handlar exempelvis om att porträtteringen av socialt arbete tenderar vara negativ vilket kan ha påverkat våra tolkningar. I enlighet med vår teoretiska utgångspunkt ser vi att vi befinner oss i den sociala praktik som vårt material har producerats i. Bryman (2011:501) skriver även att slutsatserna i kvalitativ forskning i viss mån alltid är en spegling av ens egna personliga tolkning. För att uppnå hög objektivitet och bemöta vår förförståelse har vi under analysarbetets gång gått tillbaka till materialet flera gånger för att se huruvida tolkningen förändrats vartefter processen har fortskridit. Vi har även analyserat materialet var för sig för att sedan gå igenom materialet tillsammans, vilket gjort att våra tolkningar inte påverkats av den andra. I kapitlet Diskussion försöker vi på olika sätt, genom olika synvinklar, förstå det resultat vi erhållit, vilket är ytterligare ett sätt att försöka förhålla oss objektivt.

4.6 Etiska överväganden

Vetenskapsrådet (2002) presenterar fyra forskningsetiska principer: informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet samt nyttjandekravet. Konfidentialitetskravet innebär att etiskt känsligt material om studiens deltagare ska behandlas konfidentiellt och att de inte ska kunna identifieras genom studien (Vetenskapsrådet, 2002:12–13, 2017:40ff). Detta är det etiska krav som

realiseras i denna studie, tolkat utifrån det material som använts. Studiens material, artiklar från en dagstidning, är redan offentligt publicerat. Vi har valt att vara transparenta med vilka artiklar som ligger till grund för vår analys (se *Bilaga 1 - Material*). Vi motiverar valet med hänvisning till studiens tillförlitlighet och transparens samt att artiklarna redan är offentligt publicerade. Vi har förvisso valt att vara transparenta med vilka artiklar som studiens analys grundas på, men då studien syftar till att undersöka på vilket sätt media beskriver socialtjänsten i medialt uppmärksammade fall under olika tidsperioder samt undersöka om det går att utläsa en förändring i beskrivningen av socialtjänsten över tid, är det inte relevant att omnämna personer, orter eller artikelförfattare i texten.

4.7 Metoddiskussion

I detta avsnitt diskuteras olika aspekter av användandet av Faircloughs kritiska diskursanalys, studiens valda metod.

Studien ämnar undersöka ett ämne som vi som blivande socionomer står mycket nära. Winther Jørgensen & Phillips (2000:28) skriver hur detta kan vara problematiskt att undersöka genom kritisk diskursanalys, då det kan vara svårt att se diskurser som är en del av den kontext man själv befinner sig i. Att vara en del av kulturen som undersöks kan bidra till att självklarheter, som är det mycket intressanta i analysen, är för uppenbara för att upptäckas. Det här bemöter vi genom att grundligt använda oss av valda teorier som vi väljer att studera fenomenet genom. På det sättet menar Winther Jørgensen & Phillips (2000:30) att det går att ställa sig utanför sitt material och vid sidan av sin vardagsförståelse av innehållet.

En vanlig missuppfattning om diskursanalys är att forskaren tar sig "bakom" diskurser och kan utläsa vad författaren "verkligen menar" med texten. Det är inte möjligt, eftersom utgångspunkten i den kritiska diskursanalysen är att det är omöjligt att nå verkligheten utanför diskurser. Det som istället är genomförbart är att studera själva diskursen genom att undersöka om det finns några mönster i det som skrivits och se vilka diskurser som accepteras som sanna (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:28). Detta har vi tagit till oss i analysförfarandet, eftersom det är lätt att hamna i tankegångar om vad författaren egentligen säger i sin text. Vi ser att den tredimensionella modellen har hjälpt oss läsa texterna på ett metodologiskt korrekt sätt.

I denna studie har mycket tid lagts på att förstå Faircloughs kritiska diskursanalys. De teoretiska liksom de metodologiska delarna är begreppstäta och kräver, för en korrekt tillämpning, att vi läst in oss på metoden. Fairclough har dock utvecklat sin teoretiska och metodologiska modell i flertalet verk där betydelsen av vissa begrepp förändrats. Vi upplever att en viss svaghet med metoden är att den i viss mån är otydlig i sin begreppsanvändning vilket försvårar särskiljandet av teoretiska och metodologiska aspekter. Det har vi hanterat genom att läsa flera olika verk av Fairclough, som tillsammans ger en helhetsbild av hur metod och teori ska praktiskt brukas. Beskrivningen av den tredimensionella modellen och dess steg kan även beskrivas som idealtypisk (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:81). Detta antyds i vår studie, då vissa steg i modellen inte aktualiserats med anledning av vårt typ material. Ett exempel är fas tre, innebärande transkription av material. Samtliga begrepp i dimensionerna har inte varit relevanta och vi har lagt extra vikt vid de begrepp som direkt relaterar till och används i vår studie. Som nämnt i teorin är Fairclough den mest utvecklade av alla

diskursanalytiska metoder (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:66). Vi bedömer att modellen som helhet är välfungerande och ett bra redskap som bidrar till god kunskap om diskurser.

5. RESULTAT OCH ANALYS

I följande kapitel presenteras resultatet av vår studie liksom vår analys av resultatet. I kapitlet besvarar vi våra frågeställningar hur socialtjänsten beskrivs av media i medialt uppmärksammade fall samt om och i så fall hur beskrivningen av socialtjänsten förändras över tid i medialt uppmärksammade fall. I avsnitt 5.1 ges en beskrivning av socialtjänsten utifrån de diskurser som funnits i respektive fall. I avsnitt 5.2 redogörs för hur beskrivningen av socialtjänsten förändras över tid.

5.1 Hur socialtjänsten beskrivs

För att besvara vår första frågeställning, hur socialtjänsten beskrivs av media i medialt uppmärksammade fall, har vi med hjälp av Faircloughs tredimensionella modell funnit flertalet diskurser i materialet för respektive medialt uppmärksammat fall. Diskurserna presenteras var för sig inom de respektive fallen och exemplifieras med hjälp av citat från materialet. Citaten är urval från artiklarna och har lyfts ut just som exempel för att visa hur diskurserna uttrycks i artiklarna.

5.1.1 1997-1998: Socialtjänstens bristfälliga bedömningar och felaktiga beslut

Händelseförloppet som föranledde det första medialt uppmärksammade fallet inträffade år 1997. Händelserna berörde kriminella ungdomar vilka som straff för sina brott dömdes till vård inom socialtjänsten. Behandlingen bestod bland annat av en resa utomlands där en ungdom skulle få träna boxning, en behandling vars lämplighet kom att ifrågasättas. Genom analys har vi kunnat urskilja tre diskurser som tillsammans ger en heltäckande bild av hur socialtjänsten beskrivs i medierapporteringen av fallet.

1. Socialtjänsten som icke fungerande

Denna diskurs är den mest dominerande och framkommer på olika sätt i materialet. När socialtjänsten beskrivs är det främst genom att socialtjänstens brister i sin bedömning och sitt agerande.

Citat 1.1 ”I allmänhetens ögon är rättsväsendet och socialnämndens agerande rena parodi.” (DN, 1997-08-08)

Citat 1.2 ”Plötsligt är han inte längre en värsting i centrum för storslagna, omtalade vårdprojekt. I onsdags beslutade socialnämnden i [KOMMUN] att avbryta behandlingen...” (DN, 1997-08-02)

Citat 1.3 ”Men rätten visste inte att socialnämnden hade beslutat avbryta vården (...) Och frågan är om killen själv kände till att behandlingen hade lagts ner.” (DN, 1997-08-02)

I citaten ovan exemplifieras hur socialtjänsten framställs som icke fungerande. Citat 1.1 är mycket talande för att socialtjänstens agerande är inte anses accepterat. Att socialtjänstens beskrivs i termer av att vara en ”parodi” indikerar att socialtjänsten är en instans som inte fungerar och som inte har kontroll och kunskap om situationen. I citat 1.2 framställs socialtjänsten bedriva oseriös vård. Här

förstås även att socialtjänsten inte bedriver "vanlig" vård, utan bedriver "storslagna, omtalade vårdprojekt", vilket även detta är ordval som påverkar beskrivningen av socialtjänsten i negativ riktning. Det kan tolkas vara ett ifrågasättande av socialtjänstens agerande och dess insatser. I citat 1.3 kan utläsas hur socialnämnden avbrutit vården, vilket tolkas som att den inte fungerade. Socialtjänsten framställs vidare i citat 1.3 som en instans som har bristande rutiner gällande kontakt med andra myndigheter och klienter, då varken rätten eller ungdomen själv fått information om socialnämndens beslut. Mest framträdande i denna diskurs är hur socialtjänsten gör bristfälliga bedömningar vilket leder till felaktiga beslut om insatser.

2. Socialtjänstens ansvar i välfärdsambüllet

Den andra diskursen lägger vikt vid att socialtjänsten är en del av den svenska välfärdsstaten och därigenom har ett specifikt medborgaransvar. Samhällets ansvar är återkommande i diskursen i allmänhet, och i synnerhet återkommer socialtjänstens del i det ansvaret.

Citat 1.4 "Det är samhällets/socialtjänstens skyldighet att hjälpa dessa på bästa sätt." (DN, 1997-07-06)

Citat 1.5 "Ingen har tagit tillräckligt tag i dem. 'Vare sig soc eller någon annan [...] Enligt socialtjänstlagen ska de se till att fånga upp såna här killar, men sådant ser bara fint ut på pappret'" (DN, 1997-01-24)

Citat 1.4 och 1.5 visar exempel på hur socialtjänsten beskrivs ha ansvar och skyldigheter. Utifrån citaten kan tolkas att socialtjänsten framställs ha ett specifikt ansvar för de kriminella ungdomarna i det aktuella fallet. En aspekt av denna diskurs är att socialtjänsten inte bara ansvarar för att hjälpa ungdomarna, de ska också göra det på bästa sätt, vilket uttrycks i citat 1.4. Det synliggörs således ett krav på att socialtjänstens uppdrag måste skötas korrekt, eftersom klientelet befinner sig i en sårbar position. Diskursen framträder ofta i relation till den föregående diskursen, som beskriver socialtjänsten som en icke-fungerande instans. Om det föreligger ett ansvar innebär en fungerande organisation att ansvaret fullföljs.

3. Rättfärdigande av socialtjänstens agerande

En tredje rådande diskurs fokuserar på ett rättfärdigande av socialtjänstens agerande i det aktuella fallet. I artiklarna framträder en annan bild av socialtjänsten, som kan ses som en form av motpol till de diskurser som presenterats ovan.

Citat 1.6 "Vad ska vi göra med våra kriminella ungdomar? Man måste våga prova andra sätt än de vanliga." (DN, 1997-07-02)

Citat 1.7 "Om socialtjänsten fattat rätt beslut vet varken jag eller DN. Men allt talar för att man lagt ner mycken möda på att hitta en alternativ och individuellt avpassad form för att hjälpa den aktuella pojken att komma till rätta med sitt liv." (DN, 1997-07-06)

Ovan ges exempel på hur diskursen om rättfärdigandet av socialtjänstens agerande tar sig i uttryck. Såväl citat 1.6 som citat 1.7 rättfärdigar socialtjänstens arbete, genom att understryka den möda de lagt bakom insatsen samt lägga vikt vid deras intention av att hjälpa ungdomen. I citat 1.6 framställs socialtjänstens arbete som utmanande där nya behandlingsalternativ måste testas för att kunna möta svåra ärenden. I materialet kopplas denna diskurs samman med fler värdeladdade ord och

personliga åsikter än övriga diskurser, varför diskursen tolkas vara mer emotionellt fokuserad än övriga dominerande diskurser.

5.1.2 2007-2008: Den oansvariga socialtjänsten

Händelsen för detta medialt uppmärksammade fall inträffade år 2007. Händelsen berör ett ungdomsgäng som under flera års tid utsatt en jämnårig, funktionsvarierad person för trakasserier. Vid ett tillfälle då ungdomsgänget tagit sig in på den utsatta ungdomens familjegård skjuter den utsatta ungdomens pappa mot ungdomsgänget med ett gevär. En person i ungdomsgänget avlider och en annan skadas allvarligt. Nedan redogörs för de tre mest dominerande diskurserna vi kunnat urskilja relaterat till beskrivningen av socialtjänsten i det aktuella fallet.

1. *Socialtjänstens ansvar i välfärdssamhället*

Diskursen om socialtjänstens ansvar i välfärdssamhället är framträdande även i detta fall och socialtjänsten framhålls tydligt som en del av det svenska välfärdssamhället. Det ansvar som välfärdssamhället, och därmed socialtjänsten, förväntas att ta går att utläsa inom ramen för denna diskurs. I diskursen är det även en framträdande beskrivning att socialtjänsten inte tar sitt ansvar.

Citat 2.1 “I det samhällskontrakt som upprättats mellan medborgare och stat har medborgarna överlåtit ansvaret för skydd för liv och ägodelar till statsmakten. I grunden för dödsskjutningen finns ett samhälleligt svek mot familjen. Hade polis, socialtjänst, föräldrar eller civilsamhället tagit sin del av ansvaret och skyddat familjen hade det sannolikt inte blivit någon skottlossning.” (DN, 2008-01-20)

I citat 2.1 uttrycks explicit hur socialtjänst (liksom andra välfärdsinstanser) har ett stort ansvar för enskilda skeenden i samhället. Här framträder tydligt hur socialtjänsten framställs ha ett stort samhällsansvar likväl som att socialtjänsten inte har tagit det ansvaret.

Citat 2.2 “Jag tycker inte det var pappa som dödade pojken [...] jag tycker det var socialen, polisen och åklagaren som lät det hända.” (DN, 2007-11-04)

I citat 2.2 framgår ett uttalande där en personlig åsikt framförs och innehållet presenteras därmed inte som en objektiv sanning. Det är ändå mycket talande och att socialtjänsten (med flera instanser) enligt citatet får en ungdom att avlida gör läsningen mycket stark. Citatet medför en bild av att socialtjänsten inte gjort det som instansen varit förpliktigad att göra och därmed inte har tagit sitt ansvar.

2. *Socialtjänsten som icke fungerande*

Ytterligare en diskurs som framträder i detta fall är att socialtjänsten beskrivs vara en icke fungerande instans. Denna diskurs är nära sammanbunden med diskursen som presenterats ovan. Det är ändå möjligt att se en särskilnad mellan diskurserna, från hur socialtjänsten beskrivs som en del av välfärdssamhället och beskrivs ha ett stort samhällsansvar som instansen inte åtar sig, till hur socialtjänsten framställs som en instans som överlag inte fungerar. Centralt i framställningen av socialtjänsten som icke fungerande framhålls i detta fall ofta socialtjänstens passivitet och bristande rutiner.

Citat 2.3 “det är obegripligt att han i stort sett kunnat ta makten över ett litet samhälle utan att [...] socialtjänst [...] stoppat honom.” (DN, 2008-01-10)

Citat 2.4 “Skarp kritik riktas också mot socialtjänsten i [KOMMUN] vars agerande också ska utredas.” (DN, 2008-01-05)

Citat 2.5 “Kontinuerlig kompetensutveckling och handledning efter svåra fall saknas.” (DN, 2008-02-21)

Dessa citat ovan exemplifierar hur samhällsinstanser, däribland socialtjänsten, beskrivs som icke fungerande, vilket följer av att allvarliga händelser sker. Märk orden “obegripligt” och “makten” som används i citat 2.3. Dessa ord är värdebärande och gör att socialtjänstens (med fleras) agerande med stor sannolikhet framstår som än värre än vad de gjort om mindre starka ord hade brukats. Socialtjänsten framställs som passiv, då de inte aktivt “stoppat honom”, se citat 2.3. Beskrivningen av socialtjänsten som en icke-fungerande instans tydliggörs också i diskursen genom att rutiner kring svåra ärenden saknas samt att socialtjänstens arbete möter kritik och kräver att rutiner ses över, vilket syns i citat 2.4 och 2.5.

3. *Socialtjänstens komplexitet*

En tredje diskurs som framträder i medierapporteringen i detta fall är hur socialtjänsten är en komplex organisation. Socialtjänsten framställs som viktig och samhällsbyggande, men likväl kan utläsas att socialtjänstens arbete är svårt och utmanande. I beskrivningen av socialtjänsten framhålls att det finns många aspekter av socialtjänstens arbete vilka måste tas hänsyn till i granskningen av socialtjänsten.

Citat 2.7 “Socialsekreterarna gör dagligen en viktig samhällsinsats. Men det är ingen lätt uppgift för en yrkeskår att framgångsrikt klara en situation som antingen bemöts med att när du agerar gör du fel och när du inte agerar gör du också fel.” (DN, 2008-02-21)

Citat 2.8 “Socialtjänsten saknar förutsättningar för att göra ett bra jobb.” (DN, 2008-02-21)

Citat 2.9 “Vilken socialtjänst vill vi ha? Ansvaret ska ligga på varje kommun, och lokalpolitiker måste bli tydligare med vilka prioriteringar man gör och vilken socialtjänst man kan erbjuda.” (DN, 2008-02-21)

I citat 2.7 skrivs uttryckligen att socialtjänstens tjänstemän utgör en viktig del av samhället. Socialtjänstens arbete beskrivs också bestå av att hantera svåra situationer vars utfall kritiserats hur socialtjänsten än agerat. Citat 2.8 och 2.9 exemplifierar på olika sätt hur socialtjänstens arbete är komplext. Dels har inte socialtjänsten goda förutsättningar för att göra ett bra arbete, se citat 2.8. Dels framkommer i citat 2.9 att socialtjänstens arbete är en politisk styrd fråga som handlar om prioriteringar. Genom denna diskurs framträder en annan bild av socialtjänsten, där verksamma socionomers personliga upplevelser och reflektioner kring arbetets förutsättningar lyfts.

5.1.3 2014-2015: Den inkompetenta socialtjänsten gör ingenting

Händelsen som föranledde detta medialt uppmärksammade fall inträffade år 2014. En åttaårig flicka misshandlades till döds av sina släktingar som även var hennes tillfälliga vårdnadshavare. Civilsamhälle och skola uppmärksammade socialtjänst och polis om misstankar kring flickans situation, men avgörande information som sänds till socialtjänsten upptäcktes först efter flickans

död. I detta medialt uppmärksammade fall har vi kunnat urskilja tre framträdande diskurser relaterade till hur socialtjänsten beskrivs.

1. Socialtjänsten som icke fungerande

En framträdande diskurs som återkommer även i detta fall är att socialtjänsten framhålls som en icke fungerande instans. Socialtjänsten framställs som en syndabock och som skyldiga för att händelsen överhuvudtaget kunde inträffa. Mycket centralt och framträdande är hur socialtjänsten beskrivs ha bristande rutiner och vara passiva.

Citat 3.1 “Elva olika handläggare på socialtjänsten var inblandade - ändå såg ingen att flickan for illa.” (DN, 2014-07-01)

Citat 3.2 “Socialtjänsten får åter kritik för att ha struntat i att följa regelverket och istället ha skapat en ‘egen policy’...” (DN, 2014-07-01)

Citat 3.3 “Hur många gånger kan ett och samma ärende sjabblas bort? Först tappades hennes journal bort i flera månader.” (DN, 2015-02-04)

Citat 3.4 “Utredningen av familjen där [NAMN] placerades kritiserar. Utredningen av flickans behov kritiserar. Hanteringen av orosanmälningarna kritiserar.” (DN, 2015-02-11)

Samtliga citat ovan exemplifierar diskursen om socialtjänsten som icke fungerande instans, med ett stort fokus på att myndigheten inte har fungerande rutiner. Utifrån citat 3.1 och citat 3.3 kan tolkas att socialtjänsten har bristande kompetens och bristande rutiner. Vidare kan förstås att skrivspråket i citaten målar upp en mycket negativ bild av socialtjänsten. Ett exempel är att socialtjänstens ärenden “sjabblas bort” (se citat 3.3). Ur citat 3.1 kan tolkas att socialtjänstens tjänstemän inte endast har bristande kompetens utan även framställs som passiva i sitt agerande. I citat 3.2 och citat 3.4 kan utläsas att socialtjänstens handläggning också får stor kritik och att socialtjänsten på olika sätt kringgår de regelverk de ämnar följa för rättssäker handläggning. Denna diskurs är mycket framträdande och dominerar beskrivningen av socialtjänsten i det aktuella fallet.

2. Socialtjänstens ansvar i välfärdssamhället

Liksom i tidigare fall framträder socialtjänstens ansvar i välfärdssamhället som en dominerande diskurs. Socialtjänsten beskrivs här likväl som i andra medialt uppmärksammade fall som en del av välfärdssamhället och har i och med det en del av välfärdssamhällets ansvar. I detta fall framhålls socialtjänsten återkommande som en instans som inte ha tagit sitt ansvar. Denna diskurs förekommer i det aktuella fallet ofta i kombination med diskursen om att socialtjänsten som icke fungerande. Ofta uppenbarar sig diskursen även i samband med beskrivningar om att civilsamhället i det aktuella fallet hade agerat och gjort vad de kunnat. Mot denna bakgrund beskrivs att socialtjänst (och andra välfärdsinstanser) brustit i sitt ansvar.

Citat 3.5 “Socialtjänsten har det yttersta ansvaret för att barn och unga får skydd och stöd från samhället. Det är den sista maskan i skyddsnetet, som bara inte får brista.” (DN, 2014-11-27)

Citat 3.6 “Det är inte värdigt ett välfärdssamhälle som Sverige att ha så allvarliga brister i skyddet för de mest utsatta barnen och ungdomarna.” (DN, 2014-11-27)

Citat 3.7 “Fler barn kommer att dö om staten inte tar ett större ansvar.” (DN, 2014-05-03)

Samtliga citat ovan innehåller flera värdebärande ord och samtliga uttrycks med en objektivitet som ger en bild av att socialtjänstens ansvar utgör en viktig del i det svenska välfärdssamhället. Ansvaret att skydda sina medborgare ställs i relation till konsekvenserna som blir om socialtjänsten inte tar ansvar, nämligen att ännu fler barn mister livet, vilket presenteras i citat 3.7. Vikten av ansvaret lyfts också i citat 3.5, där socialtjänsten i viss mån blir en symbol för det hela det svenska välfärdssamhällets skyddsnet. I citat 3.6 kan man läsa att “det är inte värdigt ett välfärdssamhälle som Sverige”, vilket indikerar att ett starkt välfärdssamhälle tar ansvar för och skyddar medborgarna. Det visar även en nyans i diskursen som handlar om att socialtjänstens skyldigheter att skydda går hand i hand med medborgarnas rättigheter. Allmänheten möter alltså en medial beskrivning av en socialtjänst som har ett stort och viktigt ansvar, men som inte lyckas leva upp till ansvaret premisser.

3. Behov av organisatoriska förändringar

Den tredje diskurs i det aktuella fallet beskriver behovet av organisatoriska förändringar inom socialtjänstens verksamhet. På olika sätt framkommer bilden av att socialtjänsten har ett behov av att förändras.

Citat 3.8 “Krisen i socialtjänsten är nu så akut att vi riskerar att svika barn som far illa. Regeringen måste ta krafttag mot personalflykten och kompetensbristen...” (DN, 2014-11-27)

Citat 3.9 ”facket som vill att Ivo även ställer krav på socialtjänstens resurser. ‘Det här är inte bara en fråga om omorganisationer, det handlar också om bristande resurser. Och det gäller inte bara [KOMMUN] utan kommuner i hela landet. Det är yttersta allvarligt och det måste politiker på alla nivåer ta tag i nu’, säger [NAMN], förbundsordförande på Akademikerförbundet SSR.” (DN, 2015-02-11).

Citat 3.10 ”Många utsatta barn och unga upplever att de inte blir lyssnade till och tagna på allvar hos socialtjänsten, enligt organisationen Maskrosbarn som har en rad förslag till förbättringar och som vill se lagändringar.” (DN, 2014-05-09).

I citaten som presenteras ovan framställs socialtjänsten vara i behov av förändringar. Det är flera olika aktörer som får sin röst hörd i debatten och som beskriver att det måste ske förändringar i socialtjänsten. Förändringarna som nämns är av olika slag, genomsyrar hela myndigheten och sker ur olika synvinklar. Det sker dels ur socialarbetarnas perspektiv genom facket som lyfter att mer resurser bör tillsättas (se citat 3.9), dels genom ett brukarperspektiv genom organisationen Maskrosbarn som lyfter barnens position i relation till socialtjänsten (se citat 3.10). Diskursen om behovet av organisatoriska förändringar vilar på de två tidigare presenterade diskurserna tolkas följa som en reaktion på att landets socialtjänster inte lyckas hålla ansvaret. I citaten ovan kan utläsas att parallellt med att det finns ett krav på förändring framhålls även socialtjänsten vara i någon typ av kris. I diskursen framträder likväl att tillsynsmyndigheten IVO utreder den berörda socialtjänstens agerande och implementerar åtgärder för att händelsen inte ska upprepas.

5.1.4 En negativ beskrivning överförs till allmänheten

Sammanfattningsvis kommenteras i följande avsnitt vad vi kommit fram till gällande hur socialtjänsten beskrivs i tre medialt uppmärksammade fall, vilket syftar till att besvara vår första frågeställning. Diskurserna i de uppmärksammade fallen är tätt sammanbundna. I vissa citat återfinns flera av diskurserna samtidigt. Ur ett kritiskt diskursanalytiskt perspektiv kan detta förstås genom att diskurser är tätt sammanvävda och förhåller sig till varandra inom den så kallade diskursordningen (Fairclough, 1992a, 1995b:56, 1998:145). Sett till samtliga fall går det att urskilja en övervägande negativ beskrivning av socialtjänsten. I samtliga tidsnedslag beskrivs socialtjänsten bland annat ha en del av välfärdens ansvar för att skydda medborgarna samtidigt som socialtjänsten beskrivs fatta felaktiga beslut, ha bristande rutiner och inkompetent personal. I motsats till de mer negativa beskrivningarna av socialtjänsten kan vi konstatera att det även återfinns diskurser som ger en mer nyanserad bild av socialtjänsten, som bland annat beskriver komplexitet, svårigheter i arbetet som socialarbetare samt möjliga lösningar och förslag på förändringar. Även om det finns diskurser som nyanserar de övervägande negativa diskurserna som beskriver socialtjänsten, vill vi hävda att den totala beskrivningen av socialtjänsten inte neutraliseras genom att mötas av dessa kontrasterande diskurserna. Detta eftersom samtliga fall präglas av en diskursordning där två av tre dominerande diskurser beskriver en negativ bild av socialtjänsten.

Vårt resultat visar att beskrivningen av socialtjänsten i medialt uppmärksammade fall övervägande är mer negativ än positiv, vilket går hand i hand med flera tidigare studier som studerat hur socialtjänsten omnämns i relation till uppmärksammade individfall (Douglas, 2009; Warner, 2013; 2014; Mendes, 2001, Ayre, 2001). Vi kan se likheter med tidigare studiers resultat om medias beskrivningar av socialtjänsten, där socialtjänsten och socialarbetare bland annat beskrivs som byråkratiska och kallhjärtade (Warner, 2013) eller som en auktoritär organisation med små resurser (Gaughan & Garrett, 2011). Dessa beskrivningar kan vi se tecken av i de diskurser som vi funnit, exempelvis i diskursen om "Socialtjänsten som icke fungerande". Att de mediala diskurserna om socialtjänsten främst är negativa i vår studie kan länkas till socialarbetares egen uppfattning om media, nämligen att media svartmålar professionen, att skandaler får representera yrkeskåren (Zugazaga et al., 2006; Carmona, 2011) och att endast negativa erfarenheter kommer till uttryck i media (Andersson & Lundström, 2004). Dock antyder tidigare forskning att det inte endast finns negativa beskrivningar av socialtjänsten och socialarbetare i media, utan även positiva (Aldridge, 1990; Lundström & Andersson, 2004; Valentine & Freeman, 2002; Henderson & Franklin, 2007). I denna studie kan vi se liknande tendenser, där samtliga medialt uppmärksammade fall präglas av en diskurs som bemöter de mer negativt klingande diskurserna. Dessa diskurser är dock, till skillnad från vad tidigare forskning visat, i direkt mening inte alltid positiva men nyanserar ändå beskrivningen av socialtjänsten. En nyanserad medial beskrivning går i linje med att allmänheten också har en såväl positiv som negativ uppfattning om socialtjänsten, beskrivet i studier bland annat av Knežević och Butler (2003), Staniforth, Fouché och Beddoe (2014) samt Kaufman och Raymond (1996).

Beskrivningarna vi funnit i vårt resultat förstås delvis utifrån dagordningsteorin. I dagordningsteorin beskrivs hur medias dagordning, som utgörs av ett urval av ämnen/händelser presenterade i en viss vinkel, överförs till allmänhetens dagordning. *Vad* och *hur* media väljer att skriva om ett visst ämne påverkar således *vad* människor tänker på och *hur* de tänker om de specifika ämnet/händelsen (McCombs, 2006:23, 97ff). Med grund i dagordningsteorin kan vi i studien se att

Dagens Nyheter styr beskrivningen av socialtjänsten åt flera håll. Utifrån denna dagordning, bestående av de dominerande diskurser som urskilts, får samhällsmedborgarna dels en negativ bild av socialtjänsten, dels en bild av att socialtjänsten arbetar med mycket komplexa frågor som är svåra att hantera. Som dagordningsteorin också lyfter är medias dagordning inte den enda källan till allmänhetens uppfattning och förståelse av ett fenomen. Uppfattning och förståelse påverkas även av personliga erfarenheter (McCombs, 2006:39,43,89). Vi förstår detta genom att olika aktörer görs hörda i debatten, vilka kan relatera till olika erfarenheter. Dessa röster återfinns ofta i de diskurser som nyanserar bilden av socialtjänsten från en entydigt negativ beskrivning. Men, i enlighet med dagordningsteorin, är medias makt att påverka den allmänna dagordningen ofrånkomlig i dagens samhälle (McCombs, 2006:29). Även om beskrivningen av socialtjänsten till viss del nyanseras genom diskurser om socialtjänstens komplexitet, kan vi sammanfattningsvis se utifrån rådande diskurser att dagordningen inte uppbygger en positiv bild av socialtjänsten. Den dagordning som övertas av allmänheten från Dagens Nyheter utgörs därmed av negativt klingande diskurser. Att allmänheten övertar denna dagordning påverkar att medborgare ens tänker på socialtjänsten, men även hur allmänheten tänker om socialtjänsten. Utifrån funna diskurser följer således mer negativa tankebanor om socialtjänsten, eftersom medias dagordning överförs till allmänhetens dagordning och påverkar allmänhetens attityder, beteenden och åsikter (McCombs, 2006:16–20).

Enligt dagordningsteorin är den värld allmänheten tar del av genom medier en andrahandsverklighet där medier redan gjort ett urval och rangordnat vad som är viktigt (McCombs, 2006:23, 97ff). Det innebär även att de diskurser som vi funnit inte skildrar en objektiv verklighet. Även om objektiva verklighetsbilder inte existerar med grund i vår valda vetenskapsfilosofiska ansats, anses vissa beskrivningar av verkligheten vara mer allmängiltiga och accepterade av samhället (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:10–18). Med det menat är diskurserna dels aktiva i att skapa en beskrivning av socialtjänsten, samtidigt som de diskurser som vi funnit också avspeglar en redan existerande syn på socialtjänsten. Med Fairclough (2010:7) terminologi kan vi således säga att de diskurser vi funnit i beskrivningen av socialtjänsten både är konstituerad och konstituerande. Diskurserna påverkas av det sammanhang (dess sociala praktik) de befinner sig inom, vilket vi utifrån Becks (1986) teori kan konstatera är risksamhället. Att artiklarna befinner sig i ett risksamhälle påverkar dess produktion (och konsumtion) och vilka diskurser som manifesteras. Diskurserna blir ett uttryck för den uppfattning som redan existerar om socialtjänsten i risksamhället, men formar samtidigt nya diskurser med andra beskrivningar om socialtjänsten (fortfarande påverkade av risksamhället) som sedan övertas av allmänheten.

I detta avsnitt har vi besvarat vår första frågeställning, hur media beskriver socialtjänsten i medialt uppmärksammade fall. Innan vi besvarar den andra frågeställningen vill vi lyfta medias funktion. Enligt dagordningsteorin har media makt att avgöra allmänhetens dagordning (McCombs, 2006:61). Enligt teorin om risksamhället är media en förmedlare av vilka risker som finns (Beck, 1986:116). Medias funktion enligt teorierna är därmed snarlik; det hjälper människor att navigera bland en överflöd av information om såväl enskilda händelser som vilka risker medborgare bör vara medvetna om. Beroendeställningen mellan media och medborgare ligger till grund för den makt som media har att påverka allmänhetens dagordning. I denna studie innebär det att Dagens Nyheter har makten att överföra en dagordning med främst negativa diskurser om socialtjänsten till allmänheten.

5.2 Beskrivningen av socialtjänsten förändras över tid

Detta avsnitt syftar till att besvara vår andra frågeställning, om och i så fall hur medias beskrivning av socialtjänsten förändras i medialt uppmärksammade fall över tid. Utifrån vad som presenterats i avsnitt 5.1 går det att dra slutsatsen att beskrivningen av socialtjänsten i uppmärksammade fall har förändrats över tid. Det går att utläsa en förändring av beskrivningen genom att vissa diskurser försvinner, tillkommer eller fortsätter att dominera över tid, men med visst reformerat innehåll. Nedan kommer vi redogöra för de mest tongivande förändringarna.

Diskurserna “Socialtjänsten som icke fungerande” och “Socialtjänstens ansvar i välfärdssamhället” är de två mest framträdande diskurserna i hur socialtjänsten beskrivs i relation till medialt uppmärksammade fall. De båda är återkommande i samtliga fall och därmed dominerande över tid.

“Socialtjänsten som icke fungerande” skiftar under tidens gång fokus. I det första fallet synliggörs diskursen främst genom att socialtjänsten beskrivs göra kontroversiella val av insatser. Detta grundar sig i vad som framställs som bristfälliga bedömningar och felaktiga beslut. I det andra fallet fokuserar DN på andra faktorer som gör att socialtjänsten inte är en fungerande instans. Socialtjänsten framställs ha bristande rutiner och vara passiv. Diskursen förändras likväl genom att fler starka och värdebärande ord används i beskrivningen av socialtjänsten, vilket förstärker en negativ bild av socialtjänsten. Det går att urskilja att denna utveckling fortsätter då det i tredje fallet blir mer tydligt än i det andra fallet att diskursen fokuserar på att socialtjänsten har bristande rutiner och är passiv. I det tredje uppmärksammade fallet är denna diskurs mycket utmärkande och målar upp en än mer negativ bild av socialtjänsten. Utvecklingen av diskursen tolkas gå från att enskilda socialarbetares bristfälliga bedömningar och felaktiga beslut om lämpliga insatser till att diskursen tar sikte på att socialtjänsten som organisation inte fungerar i sin helhet. Att framställningen av socialtjänsten som icke fungerande genomgående medför att socialtjänsten porträtteras i negativ dager är klart, men vi vill hävda att förändringen över tid resulterar i att den negativa beskrivningen av socialtjänsten har blivit mer framträdande.

I diskursen “Socialtjänstens ansvar i välfärdssamhället” framträder över tid bilden av att socialtjänsten, som en del av det svenska välfärdssamhället, har ett medborgaransvar. Diskursen förändras dock från att fokusera på att socialtjänsten har ett ansvar i det första fallet, till att i det andra och tredje fallet lägga fokus på att socialtjänsten inte tar sitt ansvar. Ansvaret som socialtjänsten har framkommer uttryckligen i alla uppmärksammade fall men i det första fallet finns bara en implicit antydning om att socialtjänsten inte tar det ansvaret. I det andra och tredje fallet uttrycks det explicit och att socialtjänsten inte tar det ansvar instansen har framträder allt starkare över tid. Även utvecklingen av denna diskurs, liksom utvecklingen av “Socialtjänsten som icke fungerande”, tolkas medföra att den negativa bilden av socialtjänsten växt sig starkare.

Utifrån dagordningsteorins andra nivå kan vi ovan utläsa en förändring i DN:s prioritering av attribut av objektet (socialtjänsten), det vill säga hur DN beskriver socialtjänsten. Som beskrivet har vissa diskurser fortsatt dominera över tid men skiftat fokus, vilket påverkar i vilka termer allmänheten tänker på socialtjänsten (McCombs, 2006:99–100). Förändringen av innehållet i diskurser över tid kan även förstås genom Faircloughs kritiska diskursanalys. Hur socialtjänsten idag beskrivs bygger på hur socialtjänsten tidigare har beskrivits, vilket vi kan se i vår studie då diskurserna återkommer men i något förändrad form. Detta förstås genom Faircloughs begrepp

interdiskursivitet, som syftar till att texter bygger på redan rådande diskurser (Fairclough, 1992a:84–86). Precis som omnämnts i tidigare avsnitt är diskurserna konstituerande och konstituerade (Fairclough, 2010:7), vilket förändringen också visar exempel på eftersom dagens beskrivning av socialtjänsten reproducerar tidigare beskrivningar av socialtjänsten (konstituerad) samtidigt som de även skapar nya beskrivningar av socialtjänsten (konstituerade).

En annan aspekt av hur beskrivningen av socialtjänsten förändrats över tid avser vilka diskurser som får utrymme. Vissa diskurser tar inte lika stort utrymme som “Socialtjänsten som icke fungerande” och “Socialtjänstens ansvar i välfärdssamhället”. Tolkat utifrån dagordningsteorin illustrerar detta att det råder hög konkurrens mellan vilka frågor som får ta plats i det mediala rummet (McCombs, 2006:63). Med andra ord konkurrerar diskurser om att få ta plats på dagordningen och inom diskursordningen. Övriga diskurser som endast förekommer i ett medialt uppmärksammat fall är “Rättfärdigande av socialtjänstens agerande”, “Socialtjänstens komplexitet” samt “Behov av organisatoriska förändringar”. Det är möjligt att se hur dessa tre diskurser är jämförbara med varandra. Det eftersom alla tre diskurser på olika sätt nyanserar bilden av socialtjänsten. Diskurserna fungerar i varje respektive fall som en slags motpol till de övriga dominerande diskurserna som medför en negativ betingning av socialtjänsten. Dessa tre diskurser går självklart att separera från varandra, men kan tolkas ha snarlik funktion. Det kan tänkas att bilden av socialtjänsten nyanseras genom olika diskurser över tid och har gått från att rättfärdiga och visa komplexitet till att lyfta fokus på att det krävs en förändring inom socialtjänsten. Att det över tid alltid finns en form av nyanserande diskurs är en intressant företeelse. Detta kan tolkas som ett tecken på att de som sätter agendan och dagordningen (DN) förstår att verkligheten måste beskrivas som delvis nyanserad. Att det i samtliga fall finns en diskurs som nyanserar beskrivningen ger oss stöd i att det i vårt resultat finns tecken på att det finns vissa ramar inom vilken dagordningen kan sättas, där dagordningen i viss mån också avspeglar redan existerande uppfattningar hos allmänheten. Detta kan relateras till dagordningsteorin (McCombs, 2006:29), som hävdar att människor inte är passiva mottagare utan även har andra erfarenheter som påverkar deras uppfattning om ett specifikt fenomen. Samtidigt som socialtjänsten över tid framställs i allt mer negativ dager förändras inte det faktum att det ständigt finns en nyanserande diskurs. Den mer positivt klingande beskrivningen kan möjliggöra att allmänheten kan relatera till andra erfarenheter än de negativa diskurserna.

På olika sätt är det möjligt att urskilja att det rapporteras mer om socialtjänsten. Det går att se i vårt urval dels genom att det finns ett större material att tillgå för varje tidsnedslag, dels att det går att se i själva materialet där socialtjänsten nämns oftare och får en mer central roll i de mediala beskrivningarna. Utifrån dagordningsteorins (McCombs, 2006:97ff) begrepp kan vi säga att den första nivån, som innebär medias makt att få allmänhetens uppmärksamhet riktad på en specifik fråga, själva överföringen av ett så kallat *objekt* (här socialtjänsten) i viss mån förändras. Förändringen av första nivån uttrycks genom att i tredje tidsnedslaget omskrivs fallet oftare i DN och är även förstasidesnyheter. Med andra ord har DN över tid riktat större uppmärksamhet på socialtjänsten. Detta tyder på att allmänheten också riktar uppmärksamhet mot socialtjänsten och socialtjänsten blir mer närvarande i samhällsdebatten. Att socialtjänsten som objekt på dagordningen växt sig allt starkare, kan i sin tur ses påverka den andra dagordningsnivån, alltså hur man skriver om socialtjänsten. Att det i tredje fallet råder en diskurs som berör att socialtjänsten måste förändras, kan ses som en effekt av hur första dagordningsnivån påverkar den andra

dagordningsnivån. Det kan kopplas till att socialtjänsten, när det uppmärksammas i högre utsträckning och att denna rapportering också är negativ, leder till en debatt om att socialtjänsten måste reformeras. Detta går i linje med tidigare forskning som visat att medial uppmärksamhet av barnärenden kan leda till politisk debatt och i förlängningen till förändringar av det praktiska sociala arbetet (Brunnberg, 2001; Douglas, 2009).

Som ovan klargjorts tyder resultatet på att det skett en förändring i diskurser som beskriver socialtjänsten, där socialtjänsten allt mer framställs vara oansvarig och icke fungerande. Om vi, likt som gjorts ovan, placerar beskrivningen av socialtjänsten i sammanhanget av att vi lever i ett risksamhälle, kan förändringen av diskurserna förstås utifrån risksamhällets kännetecken. Utifrån Becks (1986) teori om risksamhället tolkas att de allt mer negativa diskurserna bidrar till en framställning av socialtjänsten som en risk. Att socialtjänsten framställs som en risk exemplifieras i diskurserna där socialtjänsten inte kan hantera sina ärenden och är oförmögen att ta sitt ansvar. När denna mediedagordning, där socialtjänsten som instans framställs vara en risk i sig, sedan överförs till allmänheten innebär det att den enskilde uppfattar det som en risk att vända sig till socialtjänsten vid behov av stöd. Eftersom vårt resultat visat att media beskriver socialtjänsten vara en del av välfärdssamhället med ett visst ansvar, kan tolkas att det är en del av välfärdsstaten som framhålls som en risk. Det förstås även som att det kan leda till att socialtjänsten, som ska skydda den enskilde, blir ett expertsystem som ifrågasätts. När medias dagordning överförs till allmänheten påverkar detta allmänhetens attityder, beteenden och åsikter (McCombs, 2006:16–20), i detta fall till socialtjänsten. En uppfattning av socialtjänsten som en risk kan leda till att beteendet förändras i ett eventuellt möte med socialtjänsten.

Sammanfattningsvis kan vi i denna studie utläsa en förändring i diskurserna av hur socialtjänsten beskrivs i medialt uppmärksammade fall i DN över tid. Med hjälp av dagordningsteorins olika nivåer kan vi konstatera att diskurserna får en mer negativ ton och att hårdare kritik riktas mot socialtjänsten över tid. Vi kan också se att de nyanserande diskurserna har gått från rättfärdigande och komplexitet till att lyfta fokus på att det krävs en förändring inom socialtjänsten. Diskurserna reproducerar tidigare beskrivningar av socialtjänsten, samtidigt som det skapar nya beskrivningar av socialtjänsten som avspeglar dagens rådande syn på socialtjänsten. Vi har också kunnat se en förändring i att socialtjänsten över tid tar mer plats i media och får en tydligare plats på dagordningen i rapporteringen av medialt uppmärksammade fall, och blir med andra ord en allt viktigare fråga. Vidare förstås att denna framställning av socialtjänsten bidrar till att framställa socialtjänsten som en risk och att vända sig till socialtjänsten blir ett risktagande. Vi tolkar att beskrivningen av socialtjänsten har gått från att socialtjänsten beskrivs som en myndighet med brister till att beskrivas som en myndighet i kris.

6. DISKUSSION

I följande kapitel följer en diskussion utifrån studiens resultat. Kapitlet inleds med en summering av resultatet och resultatet relateras sedan till tidigare forskning, metod samt teori. Slutligen presenteras studiens slutsatser.

6.1 Summering

Syftet med denna studie är dels att undersöka hur media beskriver socialtjänsten i medialt uppmärksammade fall under olika tidsperioder, dels att undersöka om det går att utläsa en förändring i beskrivningen av socialtjänsten över tid. Studiens resultat visar att Dagens Nyheters beskrivning av socialtjänsten i tre medialt uppmärksammade fall främst är negativ. Fokus ligger på hur socialtjänsten framställs ha ett ansvar som myndigheten inte tar och hur socialtjänsten framställs vara en icke fungerande instans. Bilden av socialtjänsten nyanseras delvis då socialtjänsten beskrivs arbeta hårt för rättvisa bedömningar, att socialtjänstens arbete beskrivs som komplext samt att socialtjänsten beskrivs vara i behov av organisatoriska förändringar. Beskrivningen av socialtjänsten överförs enligt dagordningsteorin (McCombs, 2006) till allmänheten och påverkar därmed den allmänna uppfattningen om socialtjänsten. Resultatet tyder även på att beskrivningen av socialtjänsten i uppmärksammade fall förändras över tid. Vi har kunnat urskilja en förändring där vi främst kan se att det över tid framkommer en mer negativ, hårdare ton i beskrivningen av socialtjänsten och att större kritik riktas mot socialtjänsten. Beskrivningen av socialtjänsten framställer, utifrån Becks (1986) teori om risksamhället, instansen som en risk. Det tolkas bli ett personligt risktagande för medborgarna att vända sig till socialtjänsten vid behov av hjälp.

6.2 Resultat i relation till tidigare forskning och metod

Utöver vad som lyfts i kapitlet för Metod samt Resultat och analys vill vi belysa vårt resultat i relation till det övriga forskningsfältet och forskningsmetoden.

Vi kan se att våra resultat går i linje med viss tidigare forskning (Douglas, 2009; Warner, 2013, 2014; Mendes, 2001, Ayre, 2001), vilket har presenterats i tidigare kapitel. Till skillnad från tidigare forskning lyfter denna studie även hur beskrivningen av socialtjänsten förändras över tid, något som tidigare studier inte har visat. Kagan (2015) lyfter vikten av att ha vetskap om vilka attityder och kunskap om socialtjänsten som finns hos allmänheten då det påverkar såväl inställning som förtroende till socialtjänsten. Med grund i detta motiveras våra resultat vara viktiga att belysa trots att vi, liksom tidigare studier (Douglas, 2009; Warner, 2013, 2014; Mendes, 2001, Ayre, 2001), funnit något som till viss del kan tänkas vara självklart. Det är inte helt oväntat att socialtjänsten beskrivs främst negativt i just medialt uppmärksammade fall, men precis som Kagan (2015) och Carmona (2011) skriver är det av vikt att ha kunskap om detta. Det går även i linje med LeCroy och Stinson (2014) samt Kaufman och Raymond (1996) studie som lägger vikt vid att förståelsen behöver öka. Vi menar att vårt resultat, som belyser hur media beskriver socialtjänsten, kan bidra med förståelse för vad allmänheten påverkas av på ett sätt som tidigare studier inte gjort då vi åskådliggör hur beskrivningen förändras över tid. Genom att utgå från tidigare forskning har vi byggt på tidigare kunskap likväl som bidragit med ny kunskap till forskningsfältet.

Relaterat till de metodologiska val vi gjort kan vi se hur det format vårt resultat. Vi har ställt oss frågan om hur valet av analysmetod har påverkat studiens resultat. Andra kvalitativa textanalytiska metoder hade varit brukbara men vi hävdar att valet av diskursanalytisk metod har gynnat vår process. Genom Faircloughs kritiska diskursanalys, som fungerar både som metod och teori, har vi dels fått redskap att studera språk, men också möjlighet att placera texten i en samhällelig kontext då metoden förutsätter en kompletterande teori (Fairclough, 1992a:72). I vår studie har det bidragit till att vi kan placera vårt resultat i relation till Becks (1986) teori om risksamhället och McCombs

(2006) dagordningsteori. Angående vårt urval, bedömer vi att ett förändrat urval förmodligen hade fångat upp andra diskurser som präglat beskrivningen av socialtjänsten och förändringen av beskrivningen över tid. Som tidigare understrukits har vi valt *ett* medialt uppmärksammat fall för varje respektive tidsnedslag och varje respektive fall har därmed fått representera hela tidsnedslaget. Vi anser att vi utifrån dessa (mycket) medialt uppmärksammade fall ändå kunnat se tendenser. Vi ser även att detta urval fungerat väl i relation till vår analysmetod då vi med flertalet artiklar om varje fall kunnat följa hur texter bygger på andra texter och kunnat kartlägga interdiskursivitet inom rapporteringen av varje fall (Fairclough, 1992a:84–86). Vi bedömer att det i en vidare utsträckning inte påverkar vår studies totala tillförlitlighet, eftersom vi i denna studie inte ämnar ge en heltäckande bild av samtliga diskurser i beskrivningen av socialtjänsten eller hur diskurserna förändras. Detsamma gäller det faktum att Dagens Nyheter representerar media i vårt urval. Det kan kritiserats att en dagstidning får representera samtliga mediala aktörer, men då Dagens Nyheter är en såpass tongivande och vidsträckt medial aktör ser vi att Dagens Nyheter troligen influerar andra medier. Likväl är det troligt att Dagens Nyheter influeras av andra medier.

I avsnittet Metoddiskussion nämndes vissa svårigheter att få en helhetsbild av hur Faircloughs kritiska diskursanalys ska tillämpas praktiskt. I efterhand kan vi konstatera att analysmetoden varit välfungerande. Genom att grundligt bruka vår metod har vi erhållit ett resultat som är trovärdigt, vilket styrks av att vi använt metoden enligt metodologiska regler samt att det går i linje med tidigare forskning. Gällande studiens överförbarhet anser vi, i likhet med Repstad (2007:22ff) som skriver att syftet med kvalitativa studier är att utgå från det urval som gjorts, att vi uttalar oss om det material vi granskat.

6.3 Socialtjänstens legitimitetskris ställer krav på förändring

I detta avsnitt avser vi diskutera vårt resultat i relation till teori. Resultatet i vår studie visar att socialtjänsten framställs övervägande negativt. Utifrån dagordningsteorin (McCombs, 2006) överförs dagordningen till allmänheten vars uppfattning om socialtjänsten främst blir negativ. När vi, som tidigare nämnts, placerar beskrivningen av socialtjänsten in i sammanhanget av att vi lever i ett risksamhälle, förstås porträtteringen av socialtjänsten utifrån detta. Beskrivningen för med sig att socialtjänsten som en del av välfärdsstaten framställs som riskfylld. I förlängningen tolkar vi att det genom detta framhålls för den enskilde medborgaren att det är en risk att vända sig till socialtjänsten för hjälp och stöd.

Det har tidigare beskrivits att media är med och reproducerar och skapar beskrivningar av socialtjänsten, så även de funna diskurserna. Det har även presenterats att beskrivningar av socialtjänsten som vi funnit är präglade av den sociala praktik som de befinner sig i, det vill säga risksamhället. Utifrån Beck (1995a:86–89, 171–174) förstås både media och socialtjänsten vara experter i risksamhället. Det som därmed sker i medias negativa beskrivning av socialtjänsten är att ett expertsystem underminerar ett annat. Då media som expert framställer socialtjänsten som en instans som inte fungerar, inte tar sitt ansvar och som borde förändras, tolkar vi att detta bidrar till att försvaga socialtjänsten som expertsystem. Vi förstår detta som att det bidrar till att skapa bristande tillit till socialtjänsten och att media kritiserar socialtjänsten tolkas vidare som att välfärdssystemets skyddsnet ifrågasätts. Utifrån ovanstående förstår vi att beskrivningen av socialtjänsten i förlängningen leder till att socialtjänsten saknar legitimitet. För hur ska ett skyddsnet kunna fungera och stödja utsatta grupper om det inte finns förtroende och tillit? Instansen förlorar

sin position som dels expertsystem, dels stödjande skyddsnät i takt med att media underminerar och framställer socialtjänsten som en risk.

Beck menar att följden av bristande tillit till politiska system medför en önskan om förändring (Beck, 1995c:137ff, 2009:93ff). Vi menar att socialtjänstens legitimitetsproblem som uppstår är grund för att socialtjänsten behöver förändras. Vi förstår att media (DN), genom beskrivningen av socialtjänsten, blir en aktör med två intressen. Å ena sidan framhäver de sin egen position som expert genom att nedvärdera socialtjänsten, å andra sidan driver de frågan om förändring av socialtjänsten. Detta är i enlighet med Becks teori att det i risksamhället sker en förskjutning från klassisk politik till subpolitik, där aktörer utanför politiken kan påtvinga nya regler för att nå en förändring (Beck, 1995c:137ff, 2009:93ff). Utifrån våra medialt uppmärksammade fall kan vi se att DN:s uppmärksamhet på socialtjänsten har ökat över tid, vilket kan tolkas vara en typ av kraftansamling där DN använder sin makt som expert för att uppmärksamma socialtjänsten som en risk och som en instans som måste förändras. På så vis kan media (DN) framföra medborgarnas röster, vilka är de som berörs och står i fokus för att en förändring måste ske; i nuläget är de inte tillförsäkrade trygghet i ett samhälle genomsyrat av risker. Genom diskurserna anas att socialtjänsten måste förändras i en riktning där de möter medborgarnas behov samt tillgodoser rättigheten att ha tillgång till en stödjande instans som tar det ansvar som de ålagts. Med andra ord, en instans att lita på i ett risksamhälle som präglas av osäkra relationer till såväl andra människor som till staten. En konsekvens av medias underminering av socialtjänsten och tendenserna av den individualisering som genomsyrar risksamhället medför en förändrad relation mellan välfärdsstat och medborgare, där medborgerliga rättigheter framhävs (Beck, 1995c:136ff, 2003:1).

I ett risksamhälle, där de tidigare trygghetssystemen satts ur spel till följd av nya typer av risker (Beck, 1995c:37, 1999:19–37), kvarstår fortfarande behovet av trygghet. Det legitimitetsproblem som följer av beskrivningen av socialtjänsten leder till att socialtjänsten tolkas vara i behov av att anpassas efter ett risksamhälle. Vi argumenterar utifrån teorin om risksamhället (Beck, 1986) att socialtjänsten tolkas behöva bli en ny typ av trygghetssystem för att återgå till att vara ett skyddsnät medborgarna kan förlita sig på och samtidigt upprätthålla sin position som expert.

6.4 Slutsats och implikation för socialt arbete

I det slutliga skedet av denna genomförda studie kan vi konstatera att medias beskrivning av socialtjänsten är övervägande negativ. Denna bild av socialtjänsten överförs till allmänheten och påverkar allmänhetens uppfattning om socialtjänsten i en negativ riktning. Den framför allt negativa beskrivningen av socialtjänsten i media leder till att det framställs som en risk att vända sig till socialtjänsten för hjälp och stöd. Beskrivningen leder likväl till en bristande tillit till socialtjänsten och i förlängningen till att socialtjänsten saknar legitimitet. Med andra ord kan det uttryckas att det svenska välfärdssystemets skyddsnät framställs på ett sätt som är oförenligt med dess uppgift, vilket förstås leda till krav på att socialtjänsten ska förändras.

Vi ser att studiens slutsatser bidrar med viktig kunskap för det sociala arbetets praktik. Eftersom allmänhetens uppfattning om socialtjänsten kan påverka den enskildes beteende i ett eventuellt möte med socialtjänsten, förstås att socialtjänsten som organisation behöver inneha kunskap om den mediala beskrivning som allmänheten påverkas av. En god sådan kunskap kan bidra till att socialarbetare på ett bättre anpassat sätt kan möta klienter. Vi ser som sagt ett behov av förändring

i socialtjänsten men menar att det behövs mer kunskap för att kunna se hur denna förändring ska te sig i praktiken. Utifrån det föreslås att vidare forskning ska undersöka hur en sådan organisatorisk förändring skulle se ut och vilka åtgärder som skulle kunna vidtas. Vi ser även att vidare forskning i ett initialt skede ytterligare kan kartlägga det vi i denna studie har undersökt. Detta för att kunna luta sig mot forskningsresultat i ett förändringsarbete av socialtjänstens organisering och arbete.

7. REFERENSER

- Aldridge, M. (1990). Social Work and the News Media: A Hopeless Case? *British Journal of Social Work*, 20(6), 611-625.
- Aldridge, M. (1994). *Making Social Work News*. London: Routledge.
- Andersson, G. (2004). Pressens bild av barns missgärningar. I Blomberg, H. Kroll, C., Lundström, T., & Swärd, H. (red.), *Sociala problem och socialpolitik i massmedier* (s. 25–56). Lund: Studentlitteratur.
- Andersson, G. & Lundström, T. (2004). Socialarbetare om massmedier. *Nordisk Socialt arbeid*, 24(1), 2–18.
- Ayre, P. (2001). Child protection and the media: Lessons from the last three decades. *British Journal of Social Work*, 31(6), 887–901.
- Beck, U. (1986). *Risk Society. Towards a New Modernity*. London: Sage.
- Beck, U. (1995a). *Ecological Politics in an Age of Risk*. Cambridge: Polity Press.
- Beck, U. (1995b). *Ecological Enlightenment. Essays on the Politics of the Risk Society*. New Jersey: Humanities Press.
- Beck, U. (1995c). *Att uppfinna det politiska. Bidrag till en teori om reflexiv modernisering*. Göteborg: Daidalos.
- Beck, U. (1999). *World Risk Society*. Cambridge: Polity Press.
- Beck, U. (2009). *World at Risk*. Cambridge: Polity Press.
- Beck, U. (2012). [1986]. Risksamhället. På väg mot en andra modernitet. Göteborg: Daidalos.
- Bildtgård, T., & Tielman-Lindberg, S. (2008). *Hur man gör litteraturöversikter*. Stockholm: Stockholms universitet.
- Blomberg, H., Kroll, C., Lundström, T., & Swärd, H. (2004). *Sociala problem och socialpolitik i massmedier*. Lund: Studentlitteratur.
- Brunnberg, E. (2001). *Media och socialt arbete - en explorativ studie av mediarapportering som påverkansfaktor inom socialtjänsten i Sverige och England*. Örebro: Örebro universitet.
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (2. uppl.) Malmö: Liber.
- Butler, I., & Drakeford, M. (2005). *Scandal, Social Policy and Social Welfare*. Bristol: The Policy Press.
- Börjesson, M., & Palmblad, E. (2007). *Diskursanalys i praktiken*. Liber AB: Malmö.
- Carmona, C. (2011). *Child welfare workers' of the impact of media portrayals of child maltreatment cases*. Los Angeles: California State University.

- Cordoba, P S. (2017). Representations of Social Work in the Australian News Media. *Australian Social Work*, 70(4), 453–464.
- Dagens Nyheter. (1998, 12 mars). Värstingresa får JO-kritik. *Dagens Nyheter*, s. 7.
- Dagens Nyheter. (2019). *Statistik för Dagens Nyheter*. Hämtad 2019-04-05 från <https://annons.dn.se/sv-se/stats>
- Douglas, E. M. (2009). Media Coverage of Agency-Related Child Maltreatment Fatalities: Does It Result in State Legislative Change Intended to Prevent Future Fatalities? *Journal of Policy Practice* (8), 224–239.
- Edmondson, D., & King, M. (2016). The childcatchers: An exploration of the representations and discourses of social work in UK film and television drama from the 1960s to the present day. *Journal of Social Work*, 16(6), 639-656. doi: 10.1177/1468017316637221.
- Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., & Wängnerud, L. (2012). *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts juridik.
- Fairclough, N. (1992a). *Discourse and social change*. Cambridge: Polity Press.
- Fairclough, N. (1993). Critical discourse analysis and the marketization of public discourse. The universities. *Discourse and Society*, 4(2), 133-168.
- Fairclough, N. (1995b). *Media discourse*. London: Edward Arnold.
- Fairclough, N. (1998). Political discourse in the media. An analytic framework. I Bell, A., & Garrett, P (red.), *Approaches to Media Discourse*. Oxford: Blackwell.
- Fairclough, N. (2010). *Critical Discourse Analysis: The Critical Study of Language*. Harlow: Longman.
- Fairclough N., & Wodak, R. (1997). Critical discourse analysis. I: T Van Dijk (Red.), *Discourse as a social interaction*. (pp. 258-284). London: Sage.
- Franklin, B. (1998). Wimps and bullies: press reporting of child abuse. *Social work and social welfare yearbook*, 1, 1-14.
- Franklin, B., & Parton, N. (2001). Press-ganged! Media reporting of social work and child abuse. *Understanding social problems: Issues in social policy*, 233–247.
- Gaughan, L., & Garrett, P. M. (2011). The ‘most twisted and unaccountable force in the state’? Newspaper accounts of social work in the Republic of Ireland in troubled times. *Journal of Social Work*. (12)3, 267–286.
- Göteborgs Stad. (2015). *Uppföljning av arbetsituationen för socialtjänstens medarbetare inom Individ och Familjeomsorgen*. Göteborg: Göteborgs stad, Västra Hisingen.
- Henderson, L., & Franklin, B. (2007). Sad Not Bad: Images of Social Care Professionals in Popular UK Television Drama. *Journal of Social Work*, 7(2), 133-153.
- Kagan, M. (2015). Public attitudes and knowledge about social workers in Israel. *Journal of Social*

Work, 16(3), 322-343. doi: 10.1177/1468017315572937.

Kaufman, A., & Raymond, G. T. (1995). Public Perception of Social Workers: A Survey of Knowledge and Attitudes. *Arete*, 20(2), 24-35.

Knežević, M., & Butler, L. (2003). Public perceptions of social workers and social work in the Republic of Croatia. *International social welfare*. 12(1), 50-60.

Lachman, P., & Bernard, C. (2006). Moving from blame to quality: How to respond to failures in child protective services. *Child Abuse & Neglect*, 30(9), 963-8.

LeCroy, C W., & Stinson, E.L. (2004). The public Perceptions of social work: is it what we think it is? *Social work*, 49(2), 164-174.

Lisinski, S., & Sköld, J. (2014, 3 maj). Mordet på åttaåringen har chockat en hel stad, *Dagens Nyheter*, s.14.

Lundström, T. (2004). Mellan vardag och dramatik. I Blomberg, H. Kroll, C., Lundström, T., & Swärd, H. (red.), *Sociala problem och socialpolitik i massmedier* (s. 223-254). Lund: Studentlitteratur.

Löfgren, E. (2014, 4 maj). Förhandlingar i dag för mordmisstänkta paret. *Dagens Nyheter*, s.12.

McCombs, M. (2006). *Makten över dagordningen*. Stockholm: SNS Förlag.

Media Retriever. (2019). *Nordens största mediearkiv*. Hämtad 2019-04-11 från <https://www.retriever.se/product/mediearkivet/>

Mendes, P. (2001). Blaming the messenger: The media, social workers and child abuse. *Australian Social Work*, 54(2), 27-36. doi: 10.1080/03124070108414321.

Myndigheten för radio, press och tv. (2018). *Dagstidningsförteckning 2018. Ortopressens spridning och annonspris, per län och kommun*. Stockholm.

Payne, M. (2008). *Modern teoribildning i socialt arbete*. Stockholm: Natur och kultur.

Petersson, L., & Pettersson, Å. (2012). *Medier, samhälle, kommunikation*. Stockholm: Liber.

Reid W.J., & Meisner, E. (2001). Social work in the press: a cross-national study. *International journal of social welfare*, 10 (3), 194-201. doi: [10.1111/1468-2397.00172](https://doi.org/10.1111/1468-2397.00172).

Repstad, P. (2007). *Närhet och distans: kvalitativa metoder i samhällsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

Rothenborg, O. (2007, 14 november). Tragedin i Rödeby har bara förlorare. *Dagens Nyheter*, s. 26.

Sjöström, S., & Öhman, A. (2017). What if an investigative journalist calls?. *British Journal of Social Work*, 48(7), 2077-2095. doi: 10.1093.

Socialstyrelsen. (2017). *Individ- och familjeomsorg. Lägesrapport 2017*. Stockholm: Socialstyrelsen.

Sohlberg, P. & Sohlberg, B-M. (2013). *Kunskapens former: vetenskapsteori och forskningsmetod*. 3., uppl. Stockholm: Liber.

Staniforth, B., Fouché, C., & Beddoe, L. (2014). Public perception of social work and social workers in Aotearoa New Zealand. *Aotearoa New Zealand social work*, 26(2&3), 48–60.

Strömbäck, J. (2004). Introduktion. I Maxwell McCombs, *Makten över dagordningen* (s. 5–13). Stockholm: SNS Förlag.

Svallfors, S. (1995). *Välfärdsstaten i pressen: en analys av svensk tidningsrapportering om välfärdspolitik 1969–1993*. Umeå: Umeå Universitet.

Thomlison, B., & Whiting Blome, W. (2012). Hold the presses: A commentary on the effects of media coverage of fatalities on the child welfare system. *Journal of Public Child Welfare*, 6(3), 243–54.

Valentine, P., & Freeman M. (2002). Film Portrayals of Social workers Doing Child Welfare Work. *Child and Adolescent Social Work Journal*, 19(6), 455-471.

Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Vetenskapsrådet. (2017). *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Warner, P. (2013). Social work, class politics and risk in the moral panic over Baby P. *Health, Risk & Society*, 15(3), 217-233.

Warner, P. (2014). ‘Heads Must Roll?’ Emotional Politics, the Press and the Death of Baby P. *The British Journal of Social Work*. 44 (6), 1637–1653.

Winther Jørgensen, M., & Phillips, L. (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur.

Zugazaga, C. B., Mendez, M., Surette, R. B., & Otto, C. W. (2006). Social Worker Perceptions of the Portrayal of the Profession in the News and Entertainment Media: An Exploratory Study. *Journal of Social Work Education*, 42(3), 621–636.

Bilaga I - Material

Gångkrig: Säter - en skakad idyll. Ungdomar har skjutit, misshandlat och hotat, *Dagens Nyheter*, 1997-01-24

Två "värstingar" rymde från båt. Borlängeungdomar. Kommunens vård väcker ilska, *Dagens Nyheter*, 1997-07-02

Invändning: "Ingen knyppling för kriminella", *Dagens Nyheter*, 1997-07-06

Häktad värsting fri. Vården hade avbrutits. Nämndbeslut var okänt för rätten, *Dagens Nyheter*, 1997-08-02

Få bryr sig om "familjen". Ungdomsligan. Borlängebor har mest ont av att värsting skickades till Florida efter allt han gjort, *Dagens Nyheter*, 1997-08-08

Borlängevärsting dömd till fängelse, *Dagens Nyheter*, 1997-09-24

"Värstingresa" får JO-kritik, *Dagens Nyheter*, 1998-03-12

Lugnet på väg tillbaka, *Dagens Nyheter*, 2007-10-22

Tragedin i Rödeby har bara förlorare, *Dagens Nyheter*, 2007-11-04

Familjen hade trakasserats av mopedgänget under flera år, *Dagens Nyheter*, 2008-01-05

Hanne Kjöllér: Alltför passiv polis, *Dagens Nyheter*, 2008-01-10

Tonårsföräldrar ska vara jobbiga, *Dagens Nyheter*, 2008-01-16

En dubbel tragedi, *Dagens Nyheter*, 2008-01-20

Pojkarna åtalas för hemfridsbrott i Rödeby, *Dagens Nyheter*, 2008-02-16

De allra flesta svenskar misstror socialtjänsten, *Dagens Nyheter*, 2008-02-21

Polisen utan skuld i Rödeby, *Dagens Nyheter*, 2008-03-04

Socialen får skarp kritik i Rödebyfallet, *Dagens Nyheter*, 2008-06-05

Socialtjänsten missade larm, *Dagens Nyheter*, 2014-05-02

Mordet på åttaåringen har chockat en hel stad, *Dagens Nyheter*, 2014-05-03

Karlskrona i chock efter misstänkta barnmordet, *Dagens Nyheter*, 2014-05-03

Förhandlingar i dag för mordmisstänkta paret, *Dagens Nyheter*, 2014-05-04

"Man måste lyssna på barn", *Dagens Nyheter*, 2014-05-09

Bristande rutiner när 8-åring dog, *Dagens Nyheter*, 2014-06-04

Fler anmäler att barn far illa, *Dagens Nyheter*, 2014-06-07

Lex Bobby lyckas inte skydda utsatta barn, *Dagens Nyheter*, 2014-06-08

"Knapp tiondel av våldsbrott mot små barn klaras upp", *Dagens Nyheter*, 2014-06-25

Skarp kritik i mordärende, *Dagens Nyheter*, 2014-07-01

Yaras död: Polis utreds, *Dagens Nyheter*, 2014-07-09

Svårt att fälla för mordet på Yara, *Dagens Nyheter*, 2014-10-24

"Personalbrist i socialtjänsten drabbar barn som far illa", *Dagens Nyheter*, 2014-11-27

Debatt, *Dagens Nyheter*, 2014-11-27

Paret kan dömas för mord på Yara, *Dagens Nyheter*, 2015-01-19

Ett kapitalt misslyckande att lära av, *Dagens Nyheter*, 2015-02-04

FN kritiserar Sverige, *Dagens Nyheter*, 2015-02-05

Socialnämnden får kritik efter Yaras död, *Dagens Nyheter*, 2015-02-11